

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές

Οι κινήσεις των μεγάλων δυνάμεων στην αρκτική γεωπολιτική σκακιάρα

The moves of the great powers in arctic geopolitical chessboard

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ιωάννης Θεμ. Τσίμπρης
ΑΜ: 2222Μ025

Αθήνα, 2023

Τριμελής Επιτροπή

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Πάντειου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Πάντειου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, Καθηγητής Πάντειου Πανεπιστημίου

Copyright © Ιωάννης Θεμ. Τσίμπρης, 2023

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Υπεύθυνη Δήλωση Δήλωση μη λογοκλοπής και ανάληψης προσωπικής ευθύνης :Δηλώνω ότι η παρούσα εργασία είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δε χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω δε όλες τις προβλεπόμενες νομικές και διοικητικές συνέπειες, σε περίπτωση που η εργασία μου τυχόν αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.
Ο δηλών Τσίμπρης Ιωάννης

“Αφιερωμένο στην

*οικογένειά μου και στους
φίλους μου για την υπομονή
τους και τη συμβολή τους στην
αποπεράτωση των σπουδών
μου”.*

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Abstract.....	5
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1 Η Αρκτική και η γεωπολιτική-γεωστρατηγική της σημασία.....	9
1.1 Γεωγραφία και νέοι θαλάσσιοι εμπορικοί δρόμοι.....	9
1.2 Φυσικοί ορυκτοί πόροι Αρκτικής.....	12
1.3 Κλιματική αλλαγή στην Αρκτική.....	13
1.4 Η γεωπολιτική-γεωστρατηγική σημασία της Αρκτικής	14
Κεφάλαιο 2 Η διακυβέρνηση της Αρκτικής και οι βασικοί δρώντες.....	15
2.1 Το Αρκτικό Συμβούλιο.....	15
2.2 Η ULCLOS	17
2.3 Οι βασικοί δρώντες στην Αρκτική.....	18
Κεφάλαιο 3.....	19
3.1 Ρωσία.....	19
3.2 ΗΠΑ.....	27
3.3Κίνα.....	35
Συμπεράσματα.....	42
Βιβλιογραφία.....	45

Περίληψη

Η Αρκτική λόγω της κλιματικής αλλαγής και της τήξης των πάγων , αυξάνει τη γεωστρατηγική και γεωπολιτική της σημασία. Νέες πηγές ενέργειας ανακαλύπτονται, νέες θαλάσσιες εμπορικές οδοί διανοίγονται , ενώ η στρατιωτικοποίηση της περιοχής αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο. Οι κινήσεις των μεγάλων δυνάμεων, Ρωσίας, ΗΠΑ και Κίνας αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους και στην παραγκώνιση των αντιπάλων τους, μετατρέποντας την όλη διαδικασία σε ένα παίγνιο μηδενικού αθροίσματος, που θα οδηγήσει σε μεγάλες αλλαγές το παγκόσμιο οικονομικό-πολιτικό γίγνεσθαι. Μετά τις τελευταίες εξελίξεις και συγκεκριμένα την εισβολή στην Ουκρανία το 2022 και την ένταξη της Φιλανδίας και της Σουηδίας στο NATO, η Αρκτική εκτιμάται βάσιμα ότι θα είναι το θέατρο μελλοντικών ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ των κυριάρχων δρώντων που εξετάζονται στην παρούσα εργασία και των συμμάχων τους, με ότι αυτό συνεπάγεται για την ασφάλεια της ευαίσθητης, από περιβαλλοντικής απόψεως περιοχής, αλλά και ολόκληρου του πλανήτη.

Λέξεις-κλειδιά: Αρκτική, ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, λιώσιμο πάγων, κινήσεις μεγάλων δυνάμεων, αρκτική γεωπολιτική

Abstract

The Arctic, due to climate change and ice melting, is increasing its geostrategic and geopolitical importance. New sources of energy are discovered, new sea trade routes are opened, while the militarization of the region increases exponentially. The movements of the great powers are aimed at serving their interests and marginalizing their opponents, turning the whole process into a zero-sum game, which will lead to major changes in the global economic-political situation. Following the latest developments, namely the invasion of Ukraine in 2022 and the accession of Finland and Sweden to NATO, the Arctic is reasonably expected to be the theater of future armed conflicts between the dominant actors examined in this paper and their allies, with that this implies for the security of the environmentally sensitive area, but also of the entire planet.

Key-words: Arctic, USA, Russia, China, melting ice, great power movements, arctic geopolitics

Εισαγωγή

Μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2014 και την προσάρτηση της Κριμαίας στην ρωσική επικράτεια, τα δεδομένα για την μελέτη της αρκτικής περιοχής, άλλαξαν. Και η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το έτος 2022 τα άλλαξε ακόμα πιο πολύ. Ενάμιση χρόνο μετά την έναρξη του ρωσο-ουκρανικού πολέμου, οι σχέσεις των αρκτικών και μη δρώντων στην περιοχή μελέτης δεν είναι οι ίδιες. Τα γεγονότα στην Ουκρανία, προμηνύουν τεκτονικές αλλαγές στην Αρκτική. Ο ρεαλισμός έχει επικρατήσει ενώ οι τάσεις αμφισβήτησης (που πάντα υπήρχαν αλλά αμβλύνονταν από την λειτουργία του Αρκτικού Συμβουλίου), τείνουν να εντείνουν τις διαφορές μεταξύ τους.

Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, η Αρκτική αποτελεί μια διεθνώς αναγνωρισμένη ζώνη ειρήνης και διεθνούς συνεργασίας και έχει κρατηθεί όλα αυτά τα χρόνια, μακριά από τη γεωπολιτική και από τις επιπτώσεις των γεωπολιτικών συγκρούσεων. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί μελετητές χρησιμοποιούσαν τον όρο “*Arctic exceptionalism*” για να χαρακτηρίσουν αυτή την τεράστια, απομακρυσμένη και απομονωμένη περιοχή της γης, η οποία όλα αυτά τα χρόνια παρέμενε τόπος ειρήνης, προστατευμένη από συγκρούσεις. Όμως η δραστηριότητα στην περιοχή, εμφανίζει ένα ασυνήθιστο επίπεδο λόγω της κλιματικής αλλαγής και της τήξης των πάγων.

Στην παρούσα εργασία θα αποτυπωθούν οι κινήσεις των μεγάλων δυνάμεων ΗΠΑ, Κίνας & Ρωσίας στην περιοχή της Αρκτικής από το έτος 2007 μέχρι και τις μέρες μας, δίνοντας μεγαλύτερη σημασία κατά την περίοδο 2014-2023. Κατόπιν ενδελεχούς βιβλιογραφικής ανασκόπησης, προκύπτει ότι το ενδεχόμενο ενός ένοπλου περιστατικού σύγκρουσης στην περιοχή είναι πολύ πιθανό, μιας και ο διάλογος και η συνεργασία στην περιοχή έχουν διακοπεί.

Σκοπός του παρόντος πονήματος αποτελεί, μέσω της κριτικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης η παράθεση και η ανάλυση των κινήσεων των μεγάλων δυνάμεων στην αρκτική γεωπολιτική σκακιέρα. Ακόμα η εργασία αυτή, θα προσπαθήσει να δώσει μια αποτύπωση των μελλοντικών εξελίξεων και των νέων καταστάσεων που θα δημιουργηθούν στην μελετώμενη περιοχή και θα επηρεάσουν όλο τον πλανήτη. Η πρωτοτυπία της εργασίας έγκειται στο ότι θα περιλάβει και τις τελευταίες εξελίξεις, ήτοι τον πόλεμο στην Ουκρανία, την παύση των δραστηριοτήτων του Αρκτικού Συμβουλίου λόγω πολέμου, την ένταξη Φινλανδίας και Σουηδίας στο NATO κ.α, ενώ διαφαίνεται και η αλλαγή στρατηγικής των ΗΠΑ και της Κίνας στην περιοχή, εξέλιξη που σίγουρα αποτελεί σημάδι για τις μελλοντικές τους κινήσεις στην Νότια Σινική Θάλασσα.

Το παρόν πόνημα, αποτελείται από τρία (3) κεφάλαια, τα οποία διαρθρώνονται ως εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο που ακολουθεί παρατίθενται κάποια βασικά στοιχεία της Αρκτικής. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναφέρεται το θεσμικό πλαίσιο της διακυβέρνησης της Αρκτικής και παρατίθενται οι βασικοί δρώντες της περιοχής. Τέλος το τρίτο κεφάλαιο, πραγματεύεται την παράθεση και ανάλυση των κινήσεων των ΗΠΑ, της

Ρωσίας και της Κίνας στην περιοχή. Στο τέλος της εργασίας γίνεται παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών.

Η συγγραφή της εργασίας στηρίχτηκε σε βιβλιογραφική έρευνα, σε δημοσιεύματα ελληνικών, ξένων έντυπων και ηλεκτρονικών μέσων και στην παρακολούθηση σχετικών ημερίδων.

Κεφάλαιο 1 Η Αρκτική και η γεωπολιτική-γεωστρατηγική της σημασία.

1.1 Γεωγραφία και νέοι θαλάσσιοι εμπορικοί δρόμοι.

Η Αρκτική είναι η βορειότερη περιοχή της γης, βρίσκεται βόρεια του 66,5^{ου} ισημερινού, εκτείνεται γύρω από τον Βόρειο Πόλο σε περίπου 17 εκατ. τετραγωνικά χιλιόμετρα καλύπτοντας το 8% της επιφάνειας της γης και για εκατοντάδες χρόνια έχει αιχμαλωτίσει την φαντασία της ανθρωπότητας ως ένας από τους θρύλους των εκστρατειών της ιστορίας. Ο Αρκτικός Κύκλος ή Βόρειος Πολικός Κύκλος αποτελείται από την Βόρεια Αμερική, τη Βόρεια Ασία, τη Σκανδιναβία, τη Γροιλανδία και τον Αρκτικό Ωκεανό. Είναι μια πολιτικά και γεωγραφικά ποικιλόμορφη περιοχή, ένας περικλειστος ωκεανός¹, όπου περιβάλλεται πλήρως από τις ευρασιατικές και αμερικανικές ηπείρους. Στην παρακάτω εικόνα 1 αποτυπώνεται η μελετώμενη περιοχή, ήτοι:

Εικόνα 1 Περιοχή της Αρκτικής

Πηγή: <https://sn3.scholastic.com/home-page-logged-out.html> access την 29-05-2023

Ο Αρκτικός Ωκεανός περιβάλλεται από πέντε κράτη, τα επανομαζόμενα και ως (Α5), ήτοι από τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, τον Καναδά, τη Δανία και τη Νορβηγία. Με το λιώσιμο των πάγων, έχουν δημιουργηθεί νέες θαλάσσιες διαδρομές. Πρόκειται για το Βορειοδυτικό πέρασμα (NWP) και το Βορειοανατολικό πέρασμα (NORTHEASTPASSAGE), μέρος του οποίου αποτελεί η NORTHENSEAROUTE (NSR) που βρίσκεται εντός των ρωσικών εθνικών υδάτων. Στις παρακάτω εικόνες 2 και 3 αποτυπώνονται οι ανωτέρω νέες θαλάσσιες οδοί, ήτοι:

¹ Σε αντίθεση με την Ανταρκτική την οποία πολλοί συγχέουν, η οποία αποτελεί μια απομονωμένη χερσαία μάζα, μία ήπειρο σε μέγεθος η τέταρτη μεγαλύτερη στον κόσμο ή το μεγαλύτερο νησί ανάλογα με το πώς το βλέπει κανείς.

Εικόνα 2 Περάσματα του Αρκτικού Ωκεανού

Climate Change Is Opening Up Arctic Shipping Routes

Shipping

- **Northern Sea Route**
Mostly used in summer
- - **Northwest Passage**
Regular summer use predicted by 2025
- - - **Transpolar Sea Route**
Hypothetical use in future decades

Area covered by sea ice during summer

- 1999
- 2009
- 2019

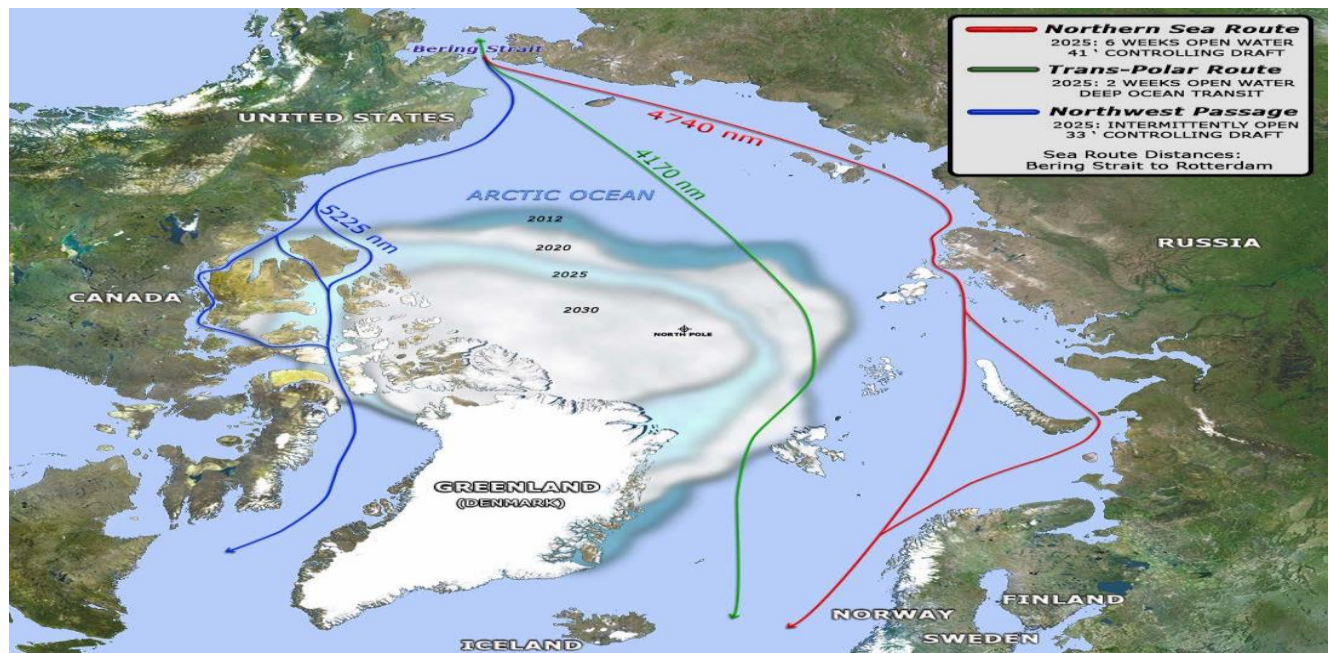

Sources: American Bureau of Shipping; Arctic Institute; Centre for High North Logistics; National Snow and Ice Data Center.

COUNCIL on
FOREIGN
RELATIONS

Πηγή: <https://www.cfr.org/podcasts/whats-cracking-arctic> access την 19-07-2023

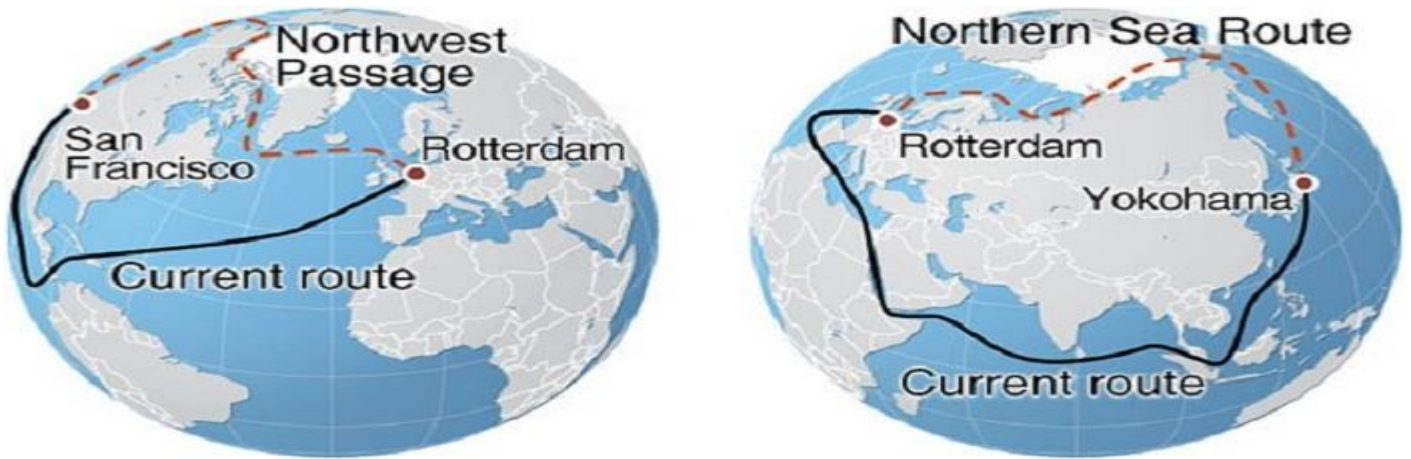
Εικόνα 3 Περάσματα του Αρκτικού Ωκεανού

Πηγή: https://toolkit.climate.gov/sites/default/files/5-1_Shipping-Routes.jpg access την 23-07-2023

Οι νέες αυτές οδοί ναυσιπλοΐας θα παίξουν σημαντικό ρόλο στο μέλλον των θαλάσσιων εμπορικών διαδρομών, μιας και συμβάλλουν κατά πολύ στην μείωση των θαλασσίων διαδρομών, του χρόνου ταξιδιού, των φόρων διέλευσης διωρύγων, των εκπομπών ναυτιλιακών ρύπων, στην αποφυγή πειρατικών ενεργειών κ.α. Στην παρακάτω εικόνα 4, αποτυπώνεται η συντόμευση του ταξιδιού, σε δύο διαφορετικές διαδρομές, μέσω του Αρκτικού Κύκλου, ήτοι:

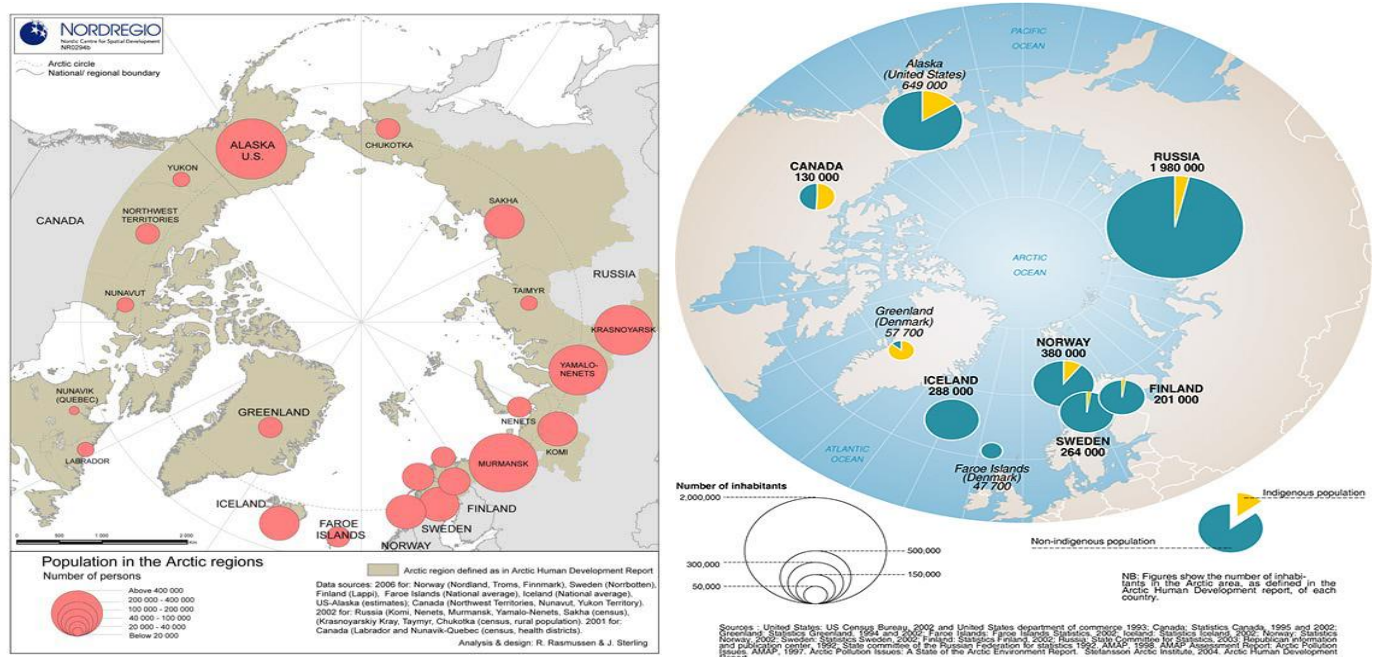
Εικόνα 4 Συντόμευση απόστασης ταξιδιού

Πηγή: <https://www.tanea.gr/2004/10/27/world/dromoi-mesa-stoys-pagoys> access την 17-04-2022

Η χερσαία αρκτική περιοχή περιλαμβάνει την Ρωσία, τις ΗΠΑ, το Καναδά, την Σουηδία, τη Φινλανδία, τη Δανία, τη Νορβηγία και τη Ισλανδία, τις επονομαζόμενες και ως (Α8). Εκεί κατοικούν περίπου 4.250.000 άνθρωποι. Από αυτούς, περισσότεροι από 2.000.000 διαβιούν στην ρωσική Αρκτική, 1.280.000 στην ευρωπαϊκή Αρκτική και 827.000 στην αμερικανική αρκτική. Οι αυτόχθονες πληθυσμοί είναι περίπου 450.000 άνθρωποι και αποτελούν το 10% του πολιικού πληθυσμού, όπως εμφανίζεται στην παρακάτω εικόνα 5, ήτοι:

Εικόνα 5 Πολικοί πληθυσμοί

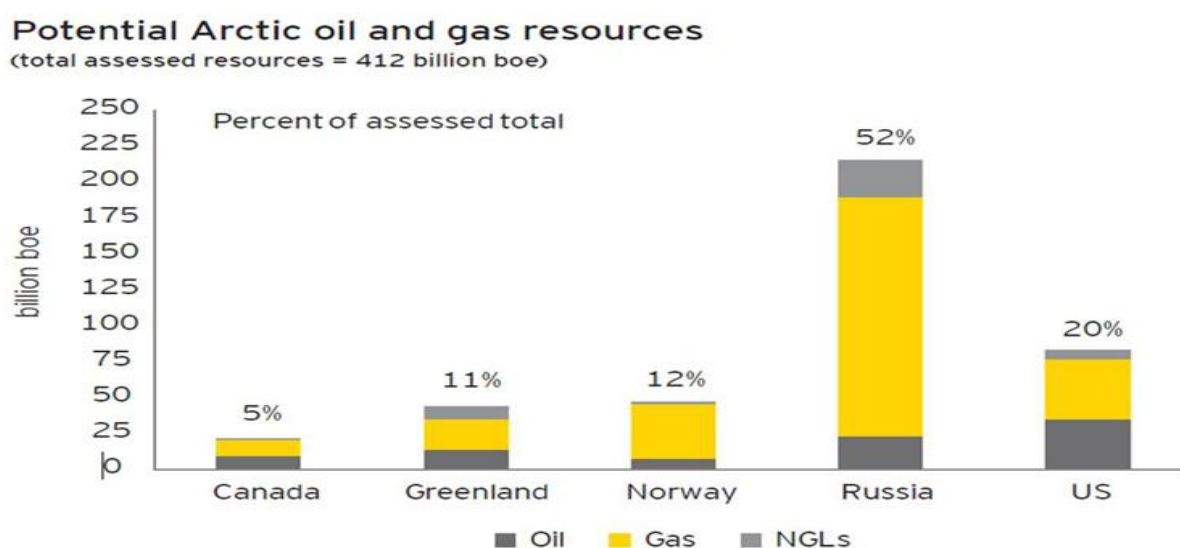

Πηγή: https://farm1.staticflickr.com/782/32361670255_098dbdc5ab_b.jpg access την 04-12-2022

1.2 Φυσικοί ορυκτοί πόροι της Αρκτικής.

Είναι γεγονός ότι η συγκέντρωση πρώτων υλών σε κάποιες περιοχές του κόσμου αυξάνει την σηματοδότησή τους σε διάφορους παγκόσμιους παίκτες ,με τίμημα την αύξηση του γεωπολιτικού κινδύνου τους. Στα εδάφη της μελετώμενης περιοχής, κατόπιν σχετικών μελετών και επιστημονικών εκτιμήσεων, βρίσκονται σημαντικές ποσότητες φυσικού αερίου, πετρελαίου, σπάνιων γαιών κ.α , των οποίων η μελλοντική εξόρυξη (εφόσον οι κλιματικές συνθήκες και η ανάπτυξη της σχετικής τεχνολογίας το επιτρέψουν) θα αυξήσει σημαντικά την γεωπολιτική –γεωστρατηγική σημασία της περιοχής. Ειδικότερα , όσο αφορά για το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο, σύμφωνα με μελέτες «υπολογίζεται ότι υπάρχει περιεκτικότητα που ανέρχεται στα 13% σε πετρέλαιο και 30% σε φυσικό αέριο στον κόσμο, που ισοδυναμούν σε 412 δις εκατ. βαρέλια ισοδύναμου πετρελαίου»², όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα 6.

Εικόνα 6 Πιθανοί πόροι πετρελαίου και φυσικού αερίου της Αρκτικής. (Συνολικοί εκτιμώμενοι πόροι = 412 δισεκατομμύρια βαρέλια ισοδύναμου πετρελαίου)

Source: Ernst & Young calculations from US DOE and US GS data

Πηγή: <https://www.drillingcontractor.org/big-risks-bigger-rewards-25542> access την 04-12-2022

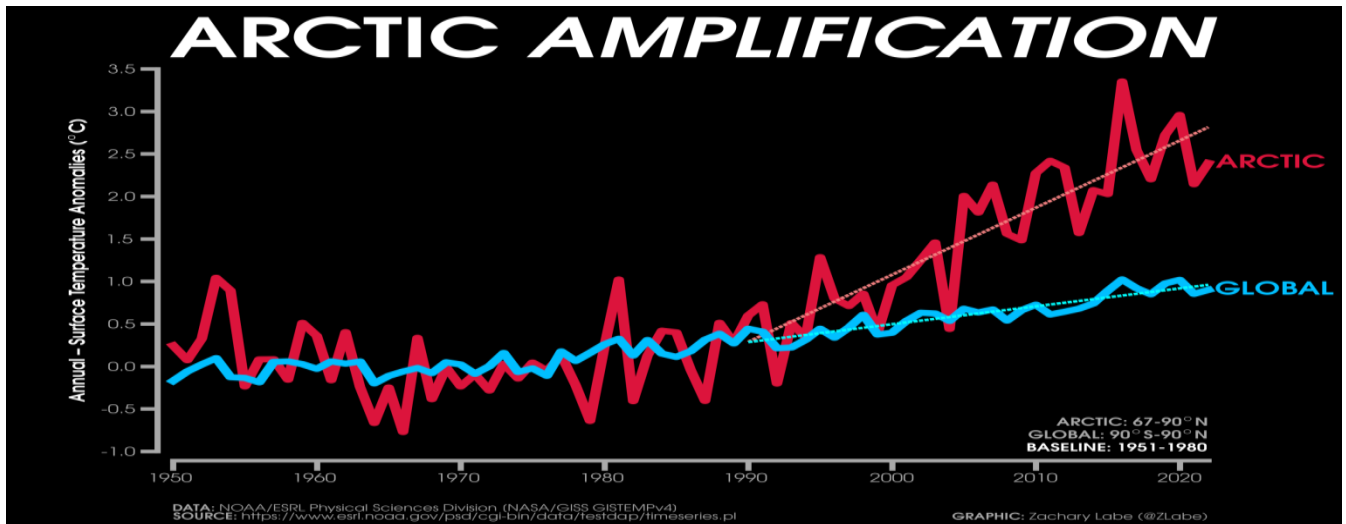
Όσο αφορά τους λοιπούς ορυκτούς πόρους της περιοχής, υπάρχουν σημαντικές ποσότητες σε παλλάδιο, διαμάντια, πλατίνα, κοβάλτιο, νικέλιο, βολφράμιο και ψευδάργυρο. Τέλος κοιτάσματα σπάνιων γαιών, βρίσκονται σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητα στην Γροιλανδία. Ορισμένοι ερευνητές εκτιμούν ότι εκεί βρίσκονται το 10% της παγκόσμιας ύπαρξης τους και μπορεί να παρέχει ετησίως 30.000 τόνους, περίπου το 20% της παγκόσμιας ζήτησης για σπάνιες γαίες. Ακόμα σημαντικός αριθμός σπάνιων γαιών (περίπου 1.000.000 τόνοι), ανακαλύφθηκε προσφάτως το έτος 2023 στην Σουηδία.

1.3 Κλιματική αλλαγή και Αρκτική.

²Μαίρη , Μπόση, Οι Όψεις της Διεθνούς Ασφάλειας. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2018 σελ. 153-154

Η θέρμανση της Αρκτικής πραγματοποιείται με γρηγορότερους ρυθμούς από τον υπόλοιπο πλανήτη και μάλιστα τέσσερις φορές πιο γρήγορα, όπως δείχνει η παρακάτω εικόνα 7. Με το πέρασμα των ετών ο ρυθμός αυτός επιταχύνεται, ενώ αποτελέσματα ερευνών δείχνουν ότι τα καλοκαίρια πριν το έτος 2050, δεν θα υπάρχει πάγος και οι θαλάσσιες μεταφορές θα γίνονται ακώλυτα.

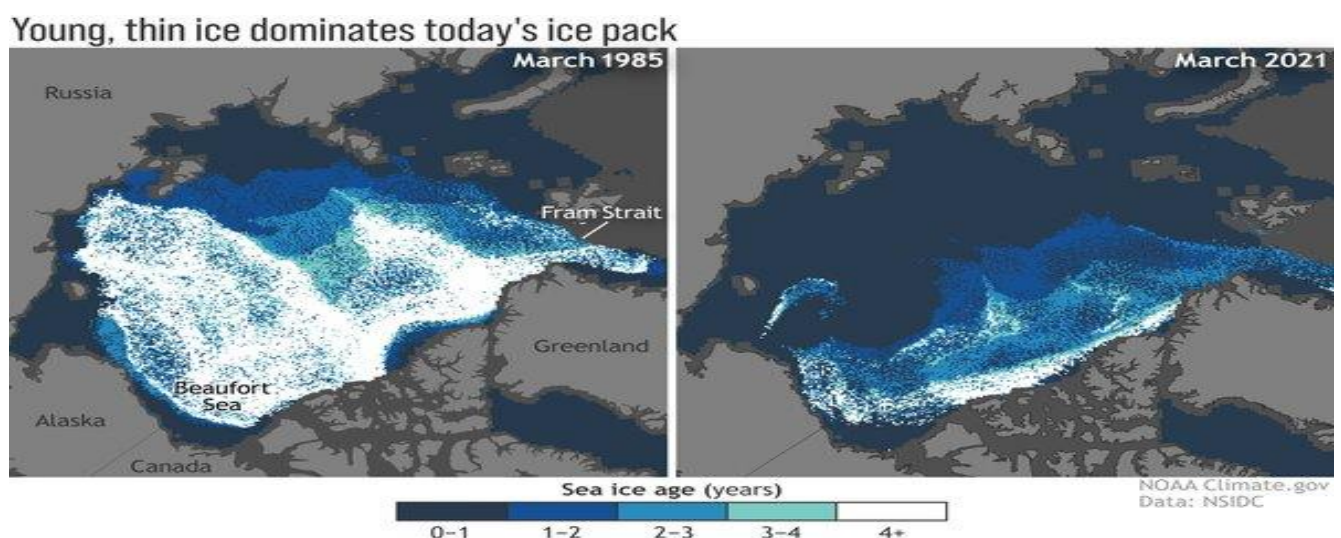
Εικόνα 7 Άνοδος της θερμοκρασίας στην Αρκτική σε σχέση με την παγκόσμια θερμοκρασία

Πηγή: <https://zacklabe.com/arctic-temperatures/> access την 29-05-2023

Το κάλυμμα πάγου της Αρκτικής έχει συρρικνωθεί κατά μια περιοχή μεγαλύτερη από την Αίγυπτο. Στην παρακάτω εικόνα 8 παρατηρείται η μείωση της παγωμένης έκτασης στην περιοχή που μελετά η παρούσα εργασία κατά το έτος 2021 σε σχέση με το 1985, ήτοι:

Εικόνα 8 Μείωση έκτασης πάγου στην Αρκτική

Πηγή: <https://phys.org/news/2021-12-arctic-card-reveals-human-story.html> access την 29-05-2023

Το λιώσιμο των αρκτικών πάγων δεν θα αφήσει ανεπηρέαστες και περιοχές του πλανήτη που βρίσκονται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά όπως π.χ το Μπανγκλαντές, οι Μαλδίβες κ.α, οι οποίες λόγω της ανόδου της

στάθμης της θάλασσας κινδυνεύουν να χαθούν από σοβαρές πλημμύρες και αυτό αποτελεί ελάχιστο δείγμα γιατί απαιτείται παγκόσμια επιστημονική συνεργασία και συστράτευση για το ζήτημα της Αρκτικής.³

1.4 Η γεωπολιτική-γεωστρατηγική σημασία της Αρκτικής.

Οι Α5 προβαίνουν σε κινήσεις ισχυροποίησης της θέσης τους στην Αρκτική, δεδομένου ότι πρόκειται για μια άναρχη περιοχή η οποία υφίσταται την έλλειψη μιας δεσμευτικής διακυβέρνησης. Βασικός σκοπός τους είναι η επιβίωση τους με την διασφάλιση των νέων πηγών πόρων & θαλασσίων οδών με τις στρατιωτικές-ναυτικές τους δυνάμεις και τις δυνάμεις της ακτοφυλακής. Στηρίζονται καταρχάς στη αρχή της αυτοβοήθειας, ενώ η δημιουργία συνασπισμών και διπλωματικών σχέσεων, βασίζεται καθαρά στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Μέχρι στιγμής έχουν βασικό στόχο την διατήρηση του status quo χωρίς θερμές αντιπαραθέσεις, υπερασπίζοντας όμως την εθνική τους ασφάλεια.

Φυσικά εφησυχασμός δεν χωράει στην συγκεκριμένη γωνιά της γης. Καραδοκούν κυρίως τα μη αρκτικά κράτη όπως η Κίνα, προκειμένου εκμεταλλευτούν περιοχές που τα Α5 για διάφορους λόγους αφήνουν ανεκμετάλλευτες. Τα κράτη διαρκώς αναζητούν την ισορροπία ισχύος, προς το παρόν υπάρχει η επιθυμία αποφυγής των εντάσεων και των ένοπλων συγκρούσεων και έχουν την τάση να είναι ορθολογικά ως προς τους εξοπλισμούς τους. Το δίλλημα ασφαλείας εμφανίζεται κυρίαρχο στην Αρκτική και είναι αδύνατο να απαλλαχθεί η περιοχή από αυτό.

Από την άλλη, η αρκτική διακυβέρνηση ενισχύεται λόγω νέων δρώντων, θεσμών, κ.α που θα εμπλακούν στην Αρκτική. (πολύπλευρη διακυβέρνηση). Ο ρόλος των Αρκτικού Συμβουλίου, UNCLOS & UNCLCS, IMO είναι πολύ σημαντικός. Όλοι οι φορείς συνεργάζονται για προστασία περιβάλλοντος, SAR, ιθαγενείς περιοχών, κ.α, με την ανταλλαγή πληροφοριών εξυπηρετώντας αμοιβαία συμφέροντα εκμεταλλευόμενοι τις ευκαιρίες που δημιουργούνται. Ενισχύεται έτσι η αμοιβαιότητα μεταξύ θεσμών και καθεστώτων. Η ερευνητική συνεργασία, ιδίως για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής συνεχίζεται από όλα τα κράτη. Παρά την προσάρτηση της Κριμαίας το 2014 και τις επιβαλλόμενες οικονομικές κυρώσεις στην Ρωσία, η συνεργασία σε όλους τους τομείς, πλην του οικονομικού, συνεχίστηκε μεταξύ Κρεμλίνου και Δύσης. Οι αυτόχθονες πληθυσμοί, αναγνωρίζονται από περιφερειακούς οργανισμούς και ιδιωτικούς επενδυτές, σε μια προσπάθεια διάσωσης του παραδοσιακού τρόπου ζωής ο οποίος έχει αρχίσει και χάνεται λόγω της παγκοσμιοποίησης και της υιοθέτησης του δυτικού τρόπου.

Οι μεγάλες δυνάμεις εστιάζουν σημαντικά στην γεωπολιτική σημασία της Αρκτικής. Ο Spykman στο βιβλίο του «The Geography of the Peace» αναφερόταν στην Αρκτική ως το παγωμένο τείχος, το αζεπέραστο εμπόδιο, ένα μέρος του δακτυλίου «RIMLAND» που περικλείει την μεγάλη χερσαία δύναμη στην Κεντρική Γη «HEARTLAND», όπως την είχε ονομάσει ο Sir Halford Mackinder, το οποίο εμπόδιζε την Ρωσία να βγει

³ Antonio di Palo, «Γεωπολιτική της Αρκτικής: σενάρια και αντιμαχίες», 27.05.2022, ResPublica, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.respublica.gr/2022/02/post/arctic/> access την 27-05-2023

στα θερμά ύδατα . Και οι ΗΠΑ, Ιαπωνία και Ευρώπη, μετά τον Β' Π.Π ήταν επιφορτισμένες με αυτό το καθήκον. Τα παραπάνω εμφανίζονται στην παρακάτω εικόνα 9.

Εικόνα 9 Το Rimland

Πηγή: Spykman, John Nicholas. Η Γεωγραφία της ειρήνης. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση, 2004

Η τήξη των πάγων της Αρκτικής οδηγεί στην έξοδο της Ρωσίας στα θερμά ύδατα ,εφαρμόζοντας την προτροπή του τσάρου Μεγάλου Πέτρου. Όσο οι πάγοι λιώνουν στην Αρκτική και το Κρεμλίνο δεν κρύβει τη νοσταλγία του για το μεγαλείο της αυτοκρατορικής Ρωσίας, το καθεστώς ηρεμίας και συνεργασίας στην Αρκτική δεν θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο. Σίγουρα είναι αντιληπτό, ότι η Ρωσία γίνεται μια ισχυρή ναυτική δύναμη, με σύγχρονες ναυτικές τεχνολογίες, λόγω της ελεύθερης πρόσβασής της στον Αρκτικό Ωκεανό και της κυριαρχίας της σε αυτόν, επαναπροσδιορίζοντας με αυτό τον τρόπο τον όρο «ναυτική δύναμη».

Κεφάλαιο 2 Η διακυβέρνηση της Αρκτικής και οι βασικοί δρώντες.

2.1 Το Αρκτικό Συμβούλιο.

Το έτος 1989 τα κράτη Καναδάς, Δανία, Φινλανδία, Ισλανδία , Νορβηγία, Σουηδία, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ αποφάσισαν να ξεκινήσουν τις συζητήσεις για την προστασία του αρκτικού περιβάλλοντος και το έτος 1991 υιοθετούν την AEPS (Arctic Environmental Protection Strategy) . Το έτος 1996 η εν λόγω στρατηγική απορροφήθηκε από την ίδρυση του Αρκτικού Συμβουλίου (Α.Σ) με την διακήρυξη της Οτάβα. Η συμβολή του Α.Σ για την διατήρηση της σταθερότητας και της συνεργασίας στην περιοχή είναι τεράστια και αναγνωρισμένη από όλους, αν λάβει κανείς υπόψη ότι στην Αρκτική δεν υπάρχουν δεσμευτικοί θεσμοί και νόμοι και είναι ουσιαστικά «άναρχη».

Το Α.Σ μαζί με την UNCLOS που θα αναλύσουμε παρακάτω, αποτελούν τους βασικούς φορείς διακυβέρνησης στην Αρκτική. Αλλά το Α.Σ ,που είναι διακυβερνητικό φόρουμ και όχι διεθνής οργανισμός με νομική προσωπικότητα, είναι το επίκεντρο της διακυβέρνησης της περιοχής και συμβάλει στην συνέχιση του

διαλόγου και της συνεργασίας τα τελευταία 30 χρόνια σχεδόν. Δεν μπορεί να παράγει νομικά κείμενα με τα οποία θα διακυβερνάται πολιτικά η Αρκτική, αλλά στα πλαίσια των εργασιών του, επιλύονται ζητήματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης. Δυστυχώς κατά την διάρκεια των εργασιών του αλλά και γενικά ως αρχή του Συμβουλίου, δεν συζητούνται και δεν επιλύονται ζητήματα ασφάλειας και άμυνας, παρά την επιθυμία του Καναδά η οποία μπλοκαρίστηκε από τις ΗΠΑ.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω συστάθηκε το 1996 με την Διακήρυξη της Οτάβας. Τα μέλη του Συμβουλίου είναι τα προαναφερόμενα Α8.⁴ «*Εξι οργανώσεις αυτόχθονων πληθυσμών από τα οκτώ κράτη που συμμετέχουν στο Συμβούλιο, αναγνωρίζονται επίσημα ως Μόνιμοι Συμμετέχοντες και έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση της ανάπτυξης της περιοχής*».⁵ Ακόμα με τον ρόλο του παρατηρητή συμμετέχουν στις εργασίες του Α.Σ συμμετέχουν Μ.Κ.Ο, διεθνείς οργανισμοί και μη Αρκτικά κράτη . Το σύστημα λήψης αποφάσεων βασίζεται στην ομοφωνία (consensus) και των 8 μόνιμων μελών, με την δυνατότητα άσκησης βέτο κάθε μέλους.

Η προεδρία του Α.Σ εναλλάσσεται κάθε δύο χρόνια μεταξύ των μόνιμων μελών του Α.Σ . Φυσικά μπορεί κάθε κράτος ή οργανισμός να λάβει το καθεστώς του παρατηρητή υπό προϋποθέσεις φυσικά , ήτοι αναγνώριση της UNCLOS , σεβασμού των αυτόχθονων πληθυσμών και της κυριαρχίας των κ-μ του Α.Σ. Η Ρωσία και ο Καναδάς είναι αρνητικές στην είσοδο νέων μελών ως παρατηρητές στο Α.Σ , σε αντίθεση με τις σκανδιναβικές χώρες μέλη του Α.Σ, διότι πιστεύουν ότι πεποίθηση των νέων κρατών είναι η αύξηση της επιρροής τους στις διακυβερνητικές διαδικασίες της Αρκτικής.

Η ηρεμία στην περιοχή διατηρήθηκε όλα τα προηγούμενα χρόνια χάρη στο Α.Σ, το οποίο κατόρθωσε με αριστουργηματικό τρόπο να αμβλύνει τις εντάσεις προς όφελος της αρκτικής περιβαλλοντικής ασφάλειας. Και δεν θα ήταν υπερβολικό να ειπωθεί ότι η ασφάλεια ολόκληρου του πλανήτη , οφείλεται στις δράσεις του Α.Σ για συνεργασία και διάλογο. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία το έτος 2022 ανέστειλε τις εργασίες του Συμβουλίου στις 3 Μαρτίου 2022 (περίοδος προεδρίας Ρωσίας 2021-2023) γεγονός που επηρεάζει την συνέχιση της συνεργασίας και της επιστημονικής έρευνας , μιας και η power politics επιστρέφει και επηρεάζει την διακυβέρνηση της περιοχής και τα περιβαλλοντικά της προβλήματα.

2.2 Η UNCLOS .

⁴ Arctic Council, Declaration on the establishment of the Arctic Council ,Ottawa 1996, σελ.5, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://library.arcticportal.org/1270/1/ottawa_decl_1996-3..pdf access την 15-11-2022,

⁵ Kathleen Murray, 2014 The Arctic Council: a Brief History, its Partnership with Indigenous Groups of the Arctic, and its Role in Uncovering and Addressing Health Issues in the Far North, σελ.28 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα [file:///C:/Users/User/Downloads/The_Arctic_Council_a_Brief_History_its_Partnership%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/The_Arctic_Council_a_Brief_History_its_Partnership%20(2).pdf) access την 01-12-2022

Όπως ειπώθηκε παραπάνω , η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) με το Αρκτικό Συμβούλιο, αποτελούν τους βασικούς θεσμικούς φορείς διακυβέρνησης στην Αρκτική. Η Αρκτική πρόκειται ουσιαστικά για ένα ωκεανό ο οποίος περιστοιχίζεται από ηπείρους σε αντίθεση με την Ανταρκτική που είναι μια ήπειρος και περιβάλλεται από ωκεανούς και έτσι η UNCLOS αποτελεί το βασικό κείμενο της περιοχής που ρυθμίζει τα ειδικά θέματα κυριαρχίας.

Η UNCLOS υπογράφηκε στο Montego Bay στη Τζαμάικα στις 10 Δεκεμβρίου 1982 και τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994. Αρχικά την υπέγραψαν 159 κράτη, ενώ μέχρι σήμερα αριθμούνται 167 κράτη, είναι δεσμευτική για τα τελευταία και για την Ε.Ε. Ακόμα για τα κράτη που δεν την έχουν υπογράψει , την αποδέχονται βασιζόμενοι στο εθιμικό δίκαιο που ισχύει για τους ωκεανούς. Η UNCLOS αποτελείται από 17 μέρη με τα πιο σημαντικά να αποτελούν εκείνα που περιλαμβάνουν διατάξεις για την ΑΟΖ (μέρος V), για την υφαλοκρηπίδα (μέρος VI), για την επίλυση των διαφορών (μέρος XV) κ.α.⁶

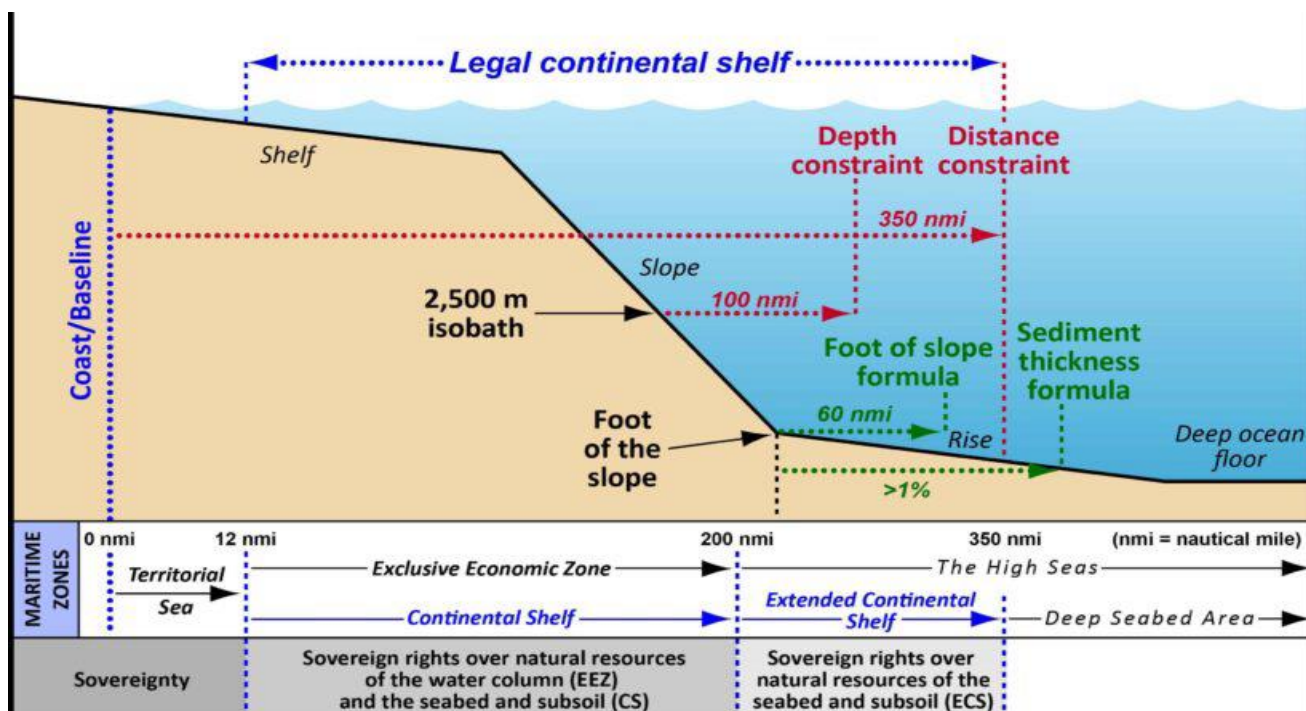
Η Νορβηγία και η Ρωσία επικύρωσαν την UNCLOS το έτος 1997, ο Καναδάς το 2003 και η Δανία το έτος 2004. Οι ΗΠΑ δεν την έχουν επικυρώσει και αυτό θα αναλυθεί περισσότερο στις κινήσεις των ΗΠΑ στο κεφάλαιο 3.2 της παρούσας εργασίας. Όπως προαναφέρθηκε μόνο η UNCLOS ισχύει για την επίλυση των ζητημάτων της περιοχής και οποιαδήποτε προτάσεις κάποιων παράκτιων αρκτικών κρατών για την δημιουργία ξεχωριστού νομικού κειμένου για την περιοχή του αρκτικού ωκεανού δεν έγιναν αποδεκτές και απορρίφθηκαν με την Διακήρυξη του Ilulissat το 2008. Φυσικά η απρόσκοπτη ερμηνεία και υλοποίηση της UNCLOS στην περιοχή δυσχεραίνεται από διάφορους λόγους όπως π.χ γεωγραφικούς, διαφορετικές ερμηνείες διατάξεων, κ.α .

Ένα κράτος έθνος , συμπεριλαμβανομένων και των Α5, μπορούν να διεκδικήσουν ως χωρικά ύδατα μια θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται μέχρι τα 12 ν.μ. Ακόμα σύμφωνα με το άρθρο 57 της UNCLOS , ένα κράτος μπορεί να διεκδικήσει μια ΑΟΖ με μέγιστη απόσταση τα 200 ν.μ. Συνεχίζοντας και όσο αφορά τον ορισμό της υφαλοκρηπίδας, σύμφωνα με το άρθρο 76 της Σύμβασης , αποτελεί την υποθαλάσσια προέκταση του εδάφους της γης ενός παράκτιου κράτους. Το τμήμα της υφαλοκρηπίδας ενός παράκτιου κράτους που βρίσκεται πέρα από το όριο των 200 ν.μ. αναφέρεται ως εκτεταμένη υφαλοκρηπίδα που μπορεί να φθάσει έως τα 350ν.μ. Για να διεκδικήσουν την επέκταση του ορίου της υφαλοκρηπίδας τους (έως 350 ν.μ) τα παράκτια αρκτικά κράτη , θα πρέπει το πάχος του βυθού και το πάχος των υποκείμενων ιζημάτων να δείχνουν αμφότερα μια φυσική προέκταση του παράκτιου κράτους της ξηράς (κατόπιν γεωλογικών μελετών) και εν συνεχεία να υποβάλλουν σχετικό αίτημα στην Επιτροπή για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας των Ηνωμένων Εθνών(CLCS).⁷

Εικόνα 10 Χωρική θάλασσα και υφαλοκρηπίδα

⁶ United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982, United Nations, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf access την 24-12-2022

⁷ United Nations Convention on the Law of the Sea. (1982) Ο.π, άρθρο 76 σελ. 53-54

Πηγή: <http://iilss.net/tag/outer-limits-of-the-continental-shelf/> access την 19-07-2023

2.3 Οι βασικοί δρώντες στην Αρκτική.

Οι κύριοι δρώντες οι οποίοι θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις μελλοντικές εξελίξεις της περιοχής είναι οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Κίνα, ο Καναδάς και η Ε.Ε. Ξεκινώντας από την Ρωσία η κυριαρχία της είναι αδιαμφισβήτητη στην μελετώμενη περιοχή. Έχει αρκτική ακτογραμμή που εκτείνεται σε 24.410 km, αντιπροσωπεύοντας πάνω από το ήμισυ (53%) του συνόλου της ακτογραμμής της Αρκτικής, ενώ η διοικητική «Αρκτική Ζώνη» (AZRF) περιλαμβάνει 5 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, με πληθυσμό 2,5 εκατομμύρια κατοίκους. Οι ΗΠΑ κατέχουν την Αλάσκα, η παρουσία τους στην αρκτική περιοχή παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη αύξηση από το έτος 2019 ενώ δεν είναι λίγοι οι μελετητές που την χαρακτηρίζουν ως απρόθυμη αρκτική δύναμη. Δεν παύουν όμως να είναι η μεγαλύτερη στρατιωτική και οικονομική δύναμη παγκοσμίως. Η Αρκτική αποτελεί την απαρχή της παράδοσης και της ταυτότητας του Καναδά, ένα μεγάλος μέρος των εδαφών του περίπου 40%, ανήκουν στην μελετώμενη περιοχή και από εκεί διέρχεται NWP. Η Κίνα, η οποία είναι τρίτη μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη και η δεύτερη οικονομία στον κόσμο, δεν διαθέτει ακτές στον Αρκτικό Ωκεανό, κατέχει θέση παρατηρητή στο Αρκτικό Συμβούλιο με την βοήθεια της Ρωσίας και η παρουσία της στην περιοχή βασίζεται στην Πρωτοβουλία One Belt One Road. Η Ε.Ε της οποίας τρία κ-μ είναι Αρκτικά κράτη (Φινλανδία, Δανία και Σουηδία) προσπαθεί να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην περιοχή βάσει της οικονομικής της ισχύος. Η Νορβηγία και η Ισλανδία ανήκουν στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) που ουσιαστικά σημαίνει ότι από τις οκτώ χώρες μέλη του Α.Σ, η Ε.Ε έχει στην σφαίρα επιρροής της τις πέντε χώρες. Τέλος τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια αξιοσημείωτη αύξηση της εμπλοκής της Ινδίας, της Νότιας Κορέας, της Ιαπωνίας (χωρών παρατηρητών στο Α.Σ) στα αρκτικά δρώμενα, στον επιστημονικό τομέα και όχι μόνο.

Κεφάλαιο 3 Οι κινήσεις των ΗΠΑ, της Ρωσίας & της Κίνας στην Αρκτική.

3.1 Ρωσία

Η Αρκτική αποτελεί μια ζώνη ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την Ρωσία λόγω της στρατιωτικής, οικονομικής, πολιτικής, τεχνολογικής και περιβαλλοντικής της σημασίας. Όμως ο ρωσικός αρκτικός πολιτικός προσανατολισμός δεν ήταν ο ίδιος καθ' όλη την διάρκεια των τελευταίων 30 ετών περίπου. Από την δεκαετία του 1990 επί προεδρίας Γέλτσιν ,λόγω της οικονομικής απίσχνανσης της χώρας υπήρχε πλήρη αδιαφορία για την περιοχή. Στον 21^ο αιώνα ,η διακυβέρνηση Πούτιν προσπάθησε αρχικά να διαχειριστεί την αδυναμία της χώρας και εν συνεχεία ,από το έτος 2007 ,έβαλε σε εφαρμογή το σχέδιο του μέρος του οποίου αποτελούσε η αρκτική στρατηγική. Ο Πούτιν θέλει να μετατρέψει την Αρκτική σε περιοχή στρατηγικής σημασίας λόγω των φυσικών πόρων που διαθέτει. Νέα πλοία ναυπηγούνται, παλιές βάσεις εκμοντερνίζονται με σκοπό την διασφάλιση της κυριαρχίας της, της ασφάλειάς της και της εδαφικής ακεραιότητας.⁸

Το σχέδιο του Πούτιν θεωρήθηκε έξυπνο για πολλούς μελετητές του πεδίου. Αρχικά δεν ήθελε να προκαλέσει ανησυχία στο NATO και στους συμμάχους του στην αρκτική περιοχή, και να αναπτύξουν με την σειρά τους, τις δικές τους στρατιωτικές δυνάμεις. Αρχικά και επί προέδρου Μεντβέντεφ, η ρωσική αρκτική στρατηγική στηρίζονταν στην συνεργασία και στην ειρήνη.⁹ Απώτερος όμως σκοπός του ρωσικού σχεδίου είναι μια μελλοντική ολοκληρωτική οικονομική και στρατιωτική επίθεση στην περιοχή¹⁰, για δήθεν προστασία των ρωσόφωνων πληθυσμών, προσαρτώντας εδάφη σε εφαρμογή του ρωσικού *Lebensraum*, δίχως η Συμμαχία να μπορεί να κάνει οτιδήποτε όπως έγινε στην Ν. Οσσετία το έτος 2008. Όμως όλα άλλαξαν άρδην με την προσάρτηση της Κριμαίας το έτος 2014. Η Ρωσία επαγρυπνά λόγω των αυξημένων απειλών για την εθνική της ασφάλεια, γεγονός που διαφαίνεται στα Δόγματα του Στρατού και του Ναυτικού κατά τα έτη 2014 και 2015 αντίστοιχα. Πολλοί μελετητές έσπευσαν να τονίσουν ότι η Κριμαία είναι το «προπονητικό κέντρο» αυτών που θα ακολουθήσουν στην Αρκτική.¹¹

Η μείωση των αποθεμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου σε κάποιες ρωσικές πηγές, οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην εκτέλεση του εναλλακτικού σχεδίου που είναι η Αρκτική, στην οποία θα στηριχθεί η ρωσική κυβέρνηση για να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη ενεργειακή τροφοδοσία της χώρας. Ακόμα *«εκεί διαβιούν 19 ομάδες αυτόχθονων πληθυσμών και υπάρχουν εκεί τοποθεσίες ιστορικής και*

⁸ Conley, Heather A. ;Caroline ,Rohloff. 2015. The New Ice Curtain: Russia's Strategic Reach to the Arctic, Center for Strategic and International Studies, Lanham: Rowman and Littlefield, σελ. 75-77, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/150826_Conley_NewIceCurtain_Web.pdf access την 19-12-2022

⁹ Ernie ,Regehr,. 2017. Arctic Security and the Canadian Defence Policy Statement of 2017. The Simons Foundation, σελ. 3, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.thesimonsfoundation.ca/sites/default/files/Arctic%20Security%20and%20the%20Canadian%20Defence%20Policy%20Statement%20of%202017%20-%20DAS%2C%20August%2031%202017_2.pdf access την 19-12-2022

¹⁰ Aurel ,Braun ;Stephen J Blank. 2020. The Cold Reality Behind Russia's Charm Offensive: Why Canada Needs a Realistic Arctic Policy, The MacDonald Laurier Institute, σελ. 9-10, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://macdonaldlaurier.ca/mli-files/pdf/20200401_MLI_Arctic_Policy_Braun-Blank_PAPER_FWeb.pdf access την 20-11-2022

¹¹ Robert, Huebert,.2009. Canadian Arctic Sovereignty and Security in a Transforming Circumpolar World. *Foreign Policy for Canada's Tomorrow* 4, Canadian International Council, , σελ. 23 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://royaldutchshellplc.com/wp-content/uploads/1947/04/ArcticSovereigntySecurity-831.pdf> access την 16-11-2022

πολιτιστικής κληρονομιάς με παγκόσμια ιστορική και πολιτισμική αξία»¹² και από εκεί προέρχεται το 15% των αλιευμάτων στην Ρωσία . Η ρωσική Αρκτική συνεισφέρει με 11% στο ΑΕΠ της χώρας και από εκεί προέρχονται το 22% των εξαγωγών της ¹³ ,γεγονός που κάνει την ρωσική κυβέρνηση να επαγρυπνά για την περιοχή με τα κατάλληλα στρατιωτικά μέσα.

Η NSR που αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, ανήκει εξ ολοκλήρου στη Ρωσία και ξεκίνησε από την ΕΣΣΔ τη δεκαετία του 1930. Εκτιμάται βάσιμα ότι θα είναι χωρίς πάγους περίπου το 2030, ενώ από το 2040 και μετά θα αποφέρει μεγάλη κερδοφορία στην Ρωσία. Στόχος της τελευταίας, αποτελεί η εγκαθίδρυση της NSR ως μιας παγκόσμιας θαλάσσιας διαδρομής, που θα συνδέει με ασφάλεια και ταχύτητα της Ανατολή με την Δύση. Θωρακίζει λοιπόν την νέα διαδρομή, για την έγκαιρη και έγκυρη παρακολούθηση της ναυτιλιακής δραστηριότητας με ότι πιο σύγχρονο στρατιωτικό μέσο που παράγει και διαθέτει, ήτοι σύγχρονων συστημάτων ραντάρ και παράκτιας άμυνας, ενώ επιβάλλει έγκριση διέλευσης και ναύλα για τα εμπορικά πλοία που την διαπλέουν με την κατάλληλη παγοθραυστική συνοδεία. Τον Δεκέμβριο του 2017, η ρωσική κυβέρνηση πήρε την απόφαση ότι η μεταφορά ορυκτών και ενεργειακών πόρων , θα πραγματοποιείται μόνο από ρωσικά φορτηγά πλοία μέσω της NSR. Από τον Μάρτιο του 2019, αλλοδαπά στρατιωτικά πλοία που χρησιμοποιούν την NSR , πρέπει να ενημερώνουν την Ρωσία 45 ημέρες πριν , γεγονός που θέτει εμπόδια στην απρόσκοπτη ναυσιπλοΐα στα διεθνή ύδατα της Αρκτικής.¹⁴

Η NSR θα χρησιμοποιηθεί από το Κρεμλίνο προκειμένου να βελτιωθούν ακόμα περισσότερο οι οικονομικές σχέσεις με την Κίνα και την Ινδία, ιδίως μετά τις δυτικές κυρώσεις. Η εξάρτηση της Κίνας από το ρωσικό πετρέλαιο και φυσικό αέριο καθώς και άλλων ορυκτών πόρων είναι τεράστια, καθιστώντας τον Πούτιν έναν καλό συνέταιρο και την Ρωσία στρατηγικό προμηθευτή. Έπεται η Ινδία , η οποία έχει αυξήσει τις εισαγωγές της σε ρωσικό πετρέλαιο και έχει καταστεί ο δεύτερος μεγαλύτερος εισαγωγέας μετά την Κίνα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2022, έχει αυξηθεί η ποσότητα πετρελαίου και φυσικού αερίου που μεταφέρεται δια μέσω της NSR παρά τις δυτικές κυρώσεις. «Ο όγκος φορτίου ξεπέρασε τον επίσημο στόχο των 32 εκατ. τόνων κατά 2 εκατ. τόνους το 2022. Αυτό αντιπροσωπεύει ένα μέτριο κέρδος 966.000 τόνων σε σύγκριση με το 2021».¹⁵ Ακόμα «η Ρωσία έχει καλέσει το Ιράν και την Σαουδική Αραβία να επεκτείνουν την εμπορική τους

¹² Jill Barclay στο NAADSN, 11^{ος} /2021 "A comparison of strategies and policies of the eight arctic states" , σελ. 15, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.naadsn.ca/wp-content/uploads/2021/11/Arctic-Strategies.pdf> access την 18-11-2022

¹³ Laruelle, Marlene. 2020. Russia's Arctic Policy: A Power Strategy and Its Limits. *Russie.Nie.Visions* 117 Ifri, σελ. 3, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/laruelle_russia_arctic_policy_2020.pdf access την 16-11-2022

¹⁴ Heather, Conley , «The Arctic Spring. Washington Is Sleeping Through Changes at the Top of the World», 24.09.2019, FOREIGN AFFAIRS , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.foreignaffairs.com/articles/commons/2019-09-24/arctic-spring> access την 25-05-2023

¹⁵ Λάμπρος, Καραγεώργος, «Ρωσικό πετρέλαιο σε Κίνα και Ινδία μέσω Αρκτικής»,05.04.2023, εφημερίδα IN.GR,διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.in.gr/2023/04/05/economy/diethnis-oikonomia/rosiko-petrelaio-se-kina-kai-india-meso-arktikis/> access την 25-05-2023

παρουσία στην περιοχή, μέσω επενδύσεων σε ναυτιλιακές διαδρομές, έργα φυσικού αερίου, σταθμούς παραγωγής ενέργειας και άλλα έργα».¹⁶

Όσο αφορά τις διεκδικήσεις στο αρκτικό έδαφος, ο Καναδάς, η Ρωσία και η Δανία προβάλλουν τις διεκδικήσεις τους για την υποβρύχια κορυφογραμμή Lomonosov. Ουσιαστικά πρόκειται για μια κορυφογραμμή που εκτείνεται από τον Καναδά και τη Γροιλανδία προς τη Σιβηρία όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα 11. Όλες οι διεκδικήτριες χώρες ισχυρίζονται ότι η εν λόγω κορυφογραμμή είναι μια επέκταση της υφαλοκρηπίδας τους που συνεχίζει από την ακτογραμμή τους στον Κεντρικό Αρκτικό Ωκεανό. Στις 23 Μαΐου 2019 ο Καναδάς υπέβαλε μια έρευνα-αίτηση στην CLCS για την επέκταση της υφαλοκρηπίδας, ύστερα από 10 έτη επιστημονικών και νομικών ερευνών για τον καθορισμό των ορίων της υποθαλάσσιας ξηράς του Καναδά στην Αρκτική.¹⁷ Ο Καναδάς προετοιμάζει την υποβολή μιας παρόμοιας αίτησης ¹⁸, ως απάντηση σε δύο αναθεωρημένες αιτήσεις που υποβλήθηκαν από τη Ρωσία στις 31 Μαρτίου 2021¹⁹, για επαναπροσδιορισμό της υφαλοκρηπίδας της, όπου εκτιμάται ότι βρίσκονται τεράστια ανεκμετάλλευτα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου. Τον περασμένο Φεβρουάριο 2023, η CLCS αποφάσισε πως μεγάλο μέρος των αξιώσεων της Ρωσίας είναι σωστό λόγω της γεωλογίας, αν και άλλα μέρη χρειάζονται περαιτέρω έρευνα και εξερεύνηση. Η Ρωσία παρέδωσε εν συνεχεία νέα δεδομένα στη CLCS τον ίδιο μήνα Φεβρουάριο 2023. Εάν η Επιτροπή δώσει θετική απάντηση στις αξιώσεις της Ρωσίας, τότε θα μπορούσε να καταλήξει να κατέχει μια περιοχή μεγαλύτερη από τη Λιβύη. Στην παρακάτω εικόνα 11, παρουσιάζονται οι εδαφικές διαφορές και διεκδικήσεις για την οροσειρά Lomonosov. Τέλος η Ρωσία δεν έχει την παραμικρή αμφιβολία για την κυρίαρχη δικαιοδοσία του Καναδά στο NWP, προβαίνοντας σε επικρίσεις για τις αμερικανικές δηλώσεις περί ελεύθερης ναυσιπλοΐας σε διεθνή ύδατα και αντίστοιχα ο Καναδάς αναγνωρίζει ότι η NSR ευρίσκεται εντός των εθνικών χωρικών της υδάτων.

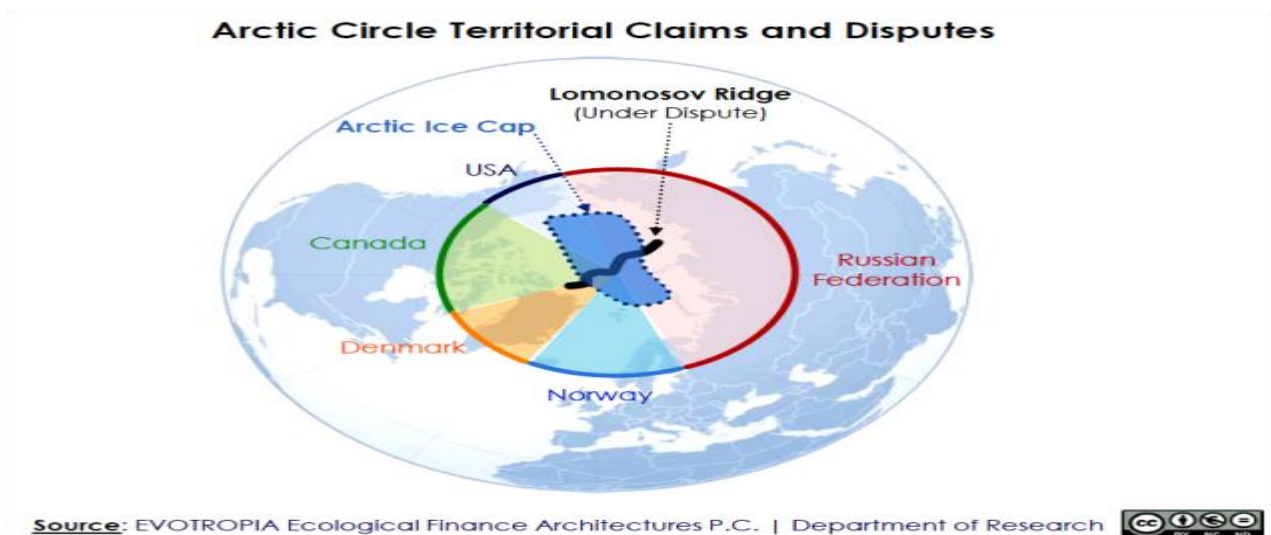
Εικόνα 11 εδαφικές διαφορές και διεκδικήσεις για την οροσειρά Lomonosov

¹⁶ Παναγιώτης, Νάστος, «Συμφωνία-βόμβα Ρωσίας-Κίνας για την Αρκτική-Αντίβαρο για ένταξη Φινλανδίας στο NATO-Ψυχροπολεμικό το κλίμα με τις ΗΠΑ», 30.04.2023, ΠΕΝΤΑΠΟΣΤΑΓΜΑ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.pentapostagma.gr/kosmos/rosia/7165766_symfonia-bomba-rosias-kinas-gia-tin-arktiki-antibaros-gia-entaxi-finlandias-sto access την 25-05-2023

¹⁷ Evaluation of Canada's Extended Continental Shelf Program, Diplomacy, Trade and Corporate Evaluation Division, Global Affairs Canada, February 2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.international.gc.ca/gac-amc/assets/pdfs/publications/evaluation/2019/2019-evaluation-ecs-pce-eng.pdf> access 30-11-2022

¹⁸ Valentin A. Koshkin, 2022 Delimitation of the Continental Shelf in the Central Arctic Ocean: Is It Possible Nowadays? διαθέσιμο στην ιστοσελίδα file:///C:/Users/User/Downloads/katia,+AR_3771_Web.pdf access την 19-11-2022

¹⁹ Kamrul Hossain, "Russia's proposed extended continental shelf in the Arctic Ocean: Science setting the stage for Law" στο The Polar Connection 02-06-2021 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://polarconnection.org/russia-extended-continental-shelf-arctic/> access την 04-12-2022

Πηγή: <https://slpress.gr/diethni/arktiki-to-anadyomeno-metopo-stin-diethni-skakiera/> access την 27-05-2023

Η Ρωσία προβαίνει με εντατικούς ρυθμούς στην οικοδόμηση των αμυντικών σχηματισμών κατά μήκος της ευρωπαϊκής ακτής της Αρκτικής, ειδικά μετά την ένταξη της Φινλανδίας στο NATO . Μακροπρόθεσμα, ο στρατός θα επεκταθεί κατά σχεδόν 50% τα επόμενα χρόνια, αναπτύσσοντας νέες δυνάμεις κοντά στα σύνορα με την Φινλανδία, όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα 12. Συστήματα ραντάρ προηγμένης τεχνολογίας και στρατιωτικά συστήματα παράκτιας άμυνας προστίθενται στην οπλική φαρέτρα της χώρας. Ακόμα τίθενται σε λειτουργία 23 αεροδρόμια και ξεκινά την διεξαγωγή συχνών αρκτικών στρατιωτικών ασκήσεων , μερικές φορές χωρίς προηγούμενη προειδοποίηση. Οι ρωσικές βάσεις στον Αρκτικό Κύκλο, είναι καταφανώς αρκετά περισσότερες από εκείνες του NATO, όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα 13.

Εικόνα 12 Ρωσική αρκτική στρατιωτική ανασυγκρότηση

Πηγή: https://www.alexpolisonline.com/2021/05/blog-post_94.html access την 29-05-2023

Τα πυρηνικά υποβρύχια της Ρωσίας, πλήρως εκσυγχρονισμένα επιχειρούν διαρκώς στον Βόρειο Ατλαντικό. Ο Βόρειος Στόλος, η αιχμή του δόρατος των ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων, ιδρύθηκε το 2014 και εφορμά από την χερσόνησο Κόλα. «Η ίδρυση του συνέπεσε με την προσάρτηση της χερσονήσου της

Κριμαίας από την Ουκρανία στη Ρωσία. Ο Βόρειος Στόλος είναι το ισχυρότερο τμήμα του ρωσικού Πολεμικού Ναυτικού».²⁰ Στον Αρκτικό Κύκλο υπάρχουν 2 ναύσταθμοι, στο Murmansk και στην Novaya Zemlya. Ο πρώτος βρίσκεται κοντά σε δυνάμεις του NATO στην Νορβηγία , ο δεύτερος όχι. Το ρωσικό Πολεμικό Ναυτικό εκτιμάται ότι κατέχει 58 πλοία, 11 από τα οποία είναι υποβρύχια πυραύλων με πυρηνικές κεφαλές.

Κοντά στα σύνορα της Ρωσίας με την Φινλανδία , ο στόλος προστατεύεται από εναέρια και παράκτια αμυντικά συστήματα που τοποθετηθήκαν προσφάτως με την ένταξη της χώρας στο NATO, όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα 13.

Εικόνα 13 Αποτύπωση αρκτικών στρατιωτικών δυνάμεων Ρωσίας και NATO.

Πηγή: Gramer, Robbie. “Here’s what Russia’s Military Build-up in the Arctic Looks like.” *Foreign Policy*, January 25, 2017 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://foreignpolicy.com/2017/01/25/heres-what-russias-military-build-up-in-the-arctic-looks-like-trump-oil-military-high-north-infographic-map/> access την 01-12-2022

Τον Απρίλιο του έτους 2023 , μια σειρά από δορυφορικές φωτογραφίες απεκάλυψαν την συνεχιζόμενη επέκταση ρωσικών στρατιωτικών βάσεων στην Αρκτική , παρά τα προβλήματα της ρωσικής οικονομίας που περικόπτουν συνεχώς τους προϋπολογισμούς κυβερνητικών υπηρεσιών. Οι ρωσικές αμυντικές δαπάνες αυξάνονται και μεγαλύτερα ποσά θα επενδυθούν στο μέλλον στην Αρκτική. Στις μέρες μας, ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν εμποδίζει την συνέχιση οχύρωσης της στρατιωτικής επέκτασης στην περιοχή του Αρκτικού Κύκλου. Συνήθως η Ρωσία πραγματοποιεί ασκήσεις πυρηνικής αποτροπής στην Αρκτική το φθινόπωρο κάθε έτους. Το έτος 2022 έγιναν στις 19 Φεβρουαρίου , πέντε ημέρες πριν την εισβολή στην Ουκρανία.

Οι παρακάτω δορυφορικές εικόνες δεν δείχνουν εκτεταμένη επέκταση, αλλά καταδεικνύουν την αδιάκοπη οχύρωση και στρατιωτικοποίηση της περιοχής, ως μέρος ενός φιλόδοξου σχεδίου αρκτικής επικράτησης .

²⁰ Ιωάννης Τσίμπρης, μεταπτυχιακή εργασία με θέμα «Το αρκτικό παίγνιο και ζητήματα ασφαλείας», Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου , Τρίπολη 2022, σελ.29

Εικόνα 14 Επέκταση ρωσικής στρατιωτικής βάσης στην Αρκτική

Πηγή: <https://www.skai.gr/news/world/rosia-arktiki-doryforikes-eikones-deixnoun-epektasi-ton-rosikon-stratitikon-vaseon> access την 27-05-2023

Εικόνα 15 Επέκταση ρωσικής στρατιωτικής βάσης στην Αρκτική

Πηγή: <https://www.skai.gr/news/world/rosia-arktiki-doryforikes-eikones-deixnoun-epektasi-ton-rosikon-stratitikon-vaseon> access την 27-05-2023

Ακόμα, η παρακάτω εικόνα 16 δείχνει τις κατασκευές σταθμών ραντάρ και ενίσχυσης αεροναυτικών υποδομών σε διάφορες περιοχές της ρωσικής επικράτειας, ήτοι:

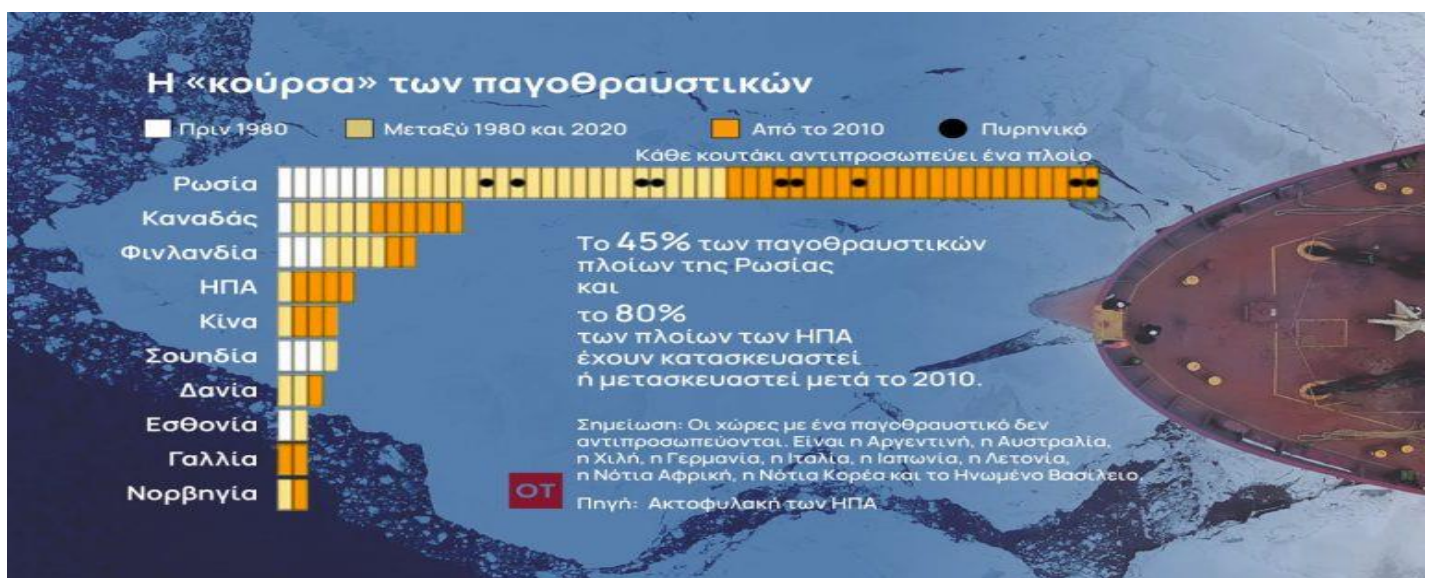
Εικόνα 16 Κατασκευές ραντάρ και αεροναυτικών υποδομών

Πηγή: <https://www.skai.gr/news/world/rosia-arktiki-doryforikes-eikones-deixnoun-epektasi-ton-rosikon-stratiotikon-vaseon> access την 27-05-2023

Η Ρωσία διαθέτει έναν τεράστιο, σε σχέση με τους άλλους αρκτικούς δρώντες, στόλο συμβατικών και πυρηνοκίνητων παγοθραυστικών. Διαθέτει 36 συμβατικά παγοθραυστικά ενώ την αιχμή του δόρατος αποτελούν τα πυρηνοκίνητα παγοθραυστικά κατηγορίας Arktika. Ειδικότερα, δαπανώντας κεφάλαια ύψους 3,6 δισ. δολαρίων, προχώρησε στην ναυπήγηση ενός στόλου έξι πυρηνοκίνητων παγοθραυστικών με πλήρη οπλισμό, που αποτελούν μέρος του στόλου του Murmansk ικανά να επιχειρούν για ένα έτος άνευ ανεφοδιασμού²¹, «ακολουθώντας την παράδοση που την θέλει πρωτοπόρο στην κατασκευή τέτοιων ναυπηγικών κατασκευών από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα».²²

Εικόνα 17 Αριθμός παγοθραυστικών ανά χώρα.

Πηγή : <https://www.ot.gr/2023/05/06/energeia/arktiki-entaseis-kai-sygekrouseis-me-fonto-ton-orykto-plouto-grafima/> access την 26-05-2023

²¹ Γεώργιος, Καρακατσάνης, «Αρκτική: Το αναδυόμενο μέτωπο στην διεθνή σκακιέρα», 29.01.2022, SL PRESS. Gr διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://slpress.gr/diethni/arktiki-to-anadyomeno-metopo-stin-diethni-skakiera/> access την 27-05-2023

²² Ιωάννης, Τσίμπρης ο.π., σελ. 20

Η Ρωσία με την σύμπραξη της Κίνας επιθυμεί να δημιουργήσει μια νέα περιφερειακή τάξη στην περιοχή, αλλάζοντας τα δεδομένα και επιβάλλοντας με την στρατιωτική της ισχύ, την βούλησή της. Θα προσπαθήσει να γίνει ένας περιφερειακός ηγεμόνας. Θα εκμεταλλευτεί επίσης τα τρωτά σημεία των σχέσεων κάποιων αρκτικών κρατών με τις ΗΠΑ όπως π.χ τις τριβές του Καναδά με τις ΗΠΑ για το NWP. Διαβλέπει να βρίσκεται απέναντι σε ένα νατοϊκό αρκτικό συνασπισμό, στερούμενη την δυτική τεχνογνωσία και εμπειρογνωμοσύνη, και η κινέζικη βοήθεια στον τομέα των κεφαλαίων και των τεχνολογιών θέλει αρκετό καιρό για να αποφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Λόγω της εισβολής στην Ουκρανία, και των δυτικών κυρώσεων , δυσκολεύεται να προμηθεύεται βασικά εξαρτήματα. Τα σχέδια της Ρωσίας για την Αρκτική έχουν κλονιστεί σε μια περίοδο που προσπαθούσε να αναδιοργανώσει τον συντονισμό των εμπορικών, πολιτικών και ναυτικών δραστηριοτήτων κατά μήκος της NSR.

Η σινο-ρωσική σχέση βασίζεται σε συμπληρωματικά και αλληλεπικαλυπτόμενα συμφέροντα, αλλά είναι περιορισμένης φύσης. Η Ρωσία δεν επιθυμούσε αρχικά και αντιστάθηκε σθεναρά στα σχέδια της Κίνας για εξερεύνηση της Αρκτικής, χρησιμοποιώντας ως βασική δίοδο την NSR. Και ο λόγος είναι γιατί εκεί υπάρχει ο μηχανισμός προστασίας της όπως συστοιχίες ραντάρ, πύραυλοι-συστήματα πυραυλικής άμυνας, υποβρύχια κ.α. Ο πόλεμος στην Ουκρανία άλλαξε την στάση της Ρωσίας απέναντι στην Κίνα, η οποία παρουσιάζεται ως η μόνη «φίλη» που προσφέρει όχι μόνο κεφάλαιο για το ρωσικό πετρέλαιο αλλά και επενδύσεις στην ρωσική τεχνολογία και υποδομές.²³ Η Ρωσία λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, «εγκλωβίστηκε» στην αγκαλιά της Κίνας. Για την Ρωσία, η Ευρώπη είναι η μόνη διέξοδος και όλα θα εξαρτηθούν στην Αρκτική , από την έκβαση του πολέμου στην Ουκρανία.

Από τα παραπάνω φαίνεται ξεκάθαρα πόσο αναγκαία τυγχάνει η Αρκτική για την επιβίωση της Ρωσίας, η οποία σε αντίθεση και περισσότερο από τα έτερα αρκτικά κράτη προετοιμάζεται στρατιωτικά να προασπίσει τα συμφέροντά της. Δίπλα στην Ρωσία βρίσκεται η Κίνα, βασικός μεταφορέας μέσω της NSR ρωσικών ορυκτών πόρων και επιθυμεί την άρση οποιουδήποτε εμποδίου που θα κλείσει του θαλάσσιους δρόμους του Βορρά. Οι σχέσεις Ρωσίας και Κίνας δεν θα είναι πάντα άριστες και αγαστές. Η απομόνωση της Ρωσίας λόγω των δυτικών κυρώσεων , θα την οδηγήσει στην αγκαλιά της Κίνας ή καλύτερα στην αγορά της Κίνας , κάνοντας τη Ρωσία τον πιο αδύναμο εταίρο ή καλύτερα οπαδό μ' αποτέλεσμα οι πρώτες εντάσεις να μην αργήσουν να φανούν. *«Η Κίνα επεκτείνει την οικονομική και πολιτική της επιρροή σε όλη την Κεντρική Ασία, αυξάνοντας τις μακροπρόθεσμες στρατηγικές προκλήσεις της Μόσχας».*²⁴ Έτσι λοιπόν εκτιμάται βάσιμα ότι σε σύντομο χρονικό διάστημα , η Ρωσία θα καταστεί οπαδός της Κίνας στην περιοχή και εν συνεχεία οι δύο χώρες θα διακόψουν τις φιλικές συνεργατικές σχέσεις που έχουν αναπτύξει.

²³ Faustine, Ngila, «Η Κίνα εδραϊώνει την θέση της ως υπερδύναμη της Αρκτικής μέσω της Ρωσίας», 18.05.2023, Freepen.gr διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.freepen.gr/2023/05/blog-post_303.html access την 25-05-2023

²⁴ Roger, Baker, «Πώς μεταφέρεται στην Αρκτική ο ουκρανικός πόλεμος», 26.03.2022, EURO2DAY, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.euro2day.gr/specials/topics/article/2124571/pos-metaferetai-sthn-arktikh-o-oukranikos-polemos.html> access την 25-05-2023

Καθ' όλη την διάρκεια της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν παρακολουθεί με μεγάλη προσοχή τις νατοϊκές στρατιωτικές ασκήσεις στην αρκτική περιοχή. Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτει ότι κάθε κίνηση ενίσχυσης των ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων στην Ουκρανία, αυτόματα υπήρχε και μια ενίσχυση των ρωσικών δυνάμεων στην περιοχή της Αρκτικής. Η ένταξη της Φινλανδίας και της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ, δεν αφήνουν κανένα περιθώριο εφησυχασμού για το Κρεμλίνο, το οποίο τείνει να αυξήσει την συνεργασία του με την Κίνα στην περιοχή.

Στις 11 Απριλίου 2023 η Ρωσία ξεκίνησε μια μεγάλη ρωσική άσκηση στα ύδατα της Αρκτικής, με την συμμετοχή 1.800 στελεχών του Στρατού, τουλάχιστον 10 σκαφών του Πολεμικού Ναυτικού και 40 αεροσκαφών και ελικοπτέρων με σκοπό την προστασία των θαλάσσιων εμπορικών διαδρόμων συμπεριλαμβανομένου και της NSR , όπως δήλωσε η Διοίκηση του Βόρειου Στόλου. Ακόμα στις 14 Απριλίου 2023 έθεσε σε επιφυλακή τον στόλο της στον Ειρηνικό Ωκεανό , πραγματοποίησε ασκήσεις προσομοίωσης απόβασης σε νησί και στις 5 Ιουνίου του έτους 2023 ο στόλος της Ρωσίας στον Ειρηνικό, ξεκίνησε ασκήσεις διάρκειας 2 εβδομάδων κοντά στη Θάλασσα της Ιαπωνίας, και συμμετείχε δύναμη 60 πολεμικών πλοίων, 35 αεροσκαφών και πάνω από 11.000 μέλη των ενόπλων δυνάμεων.

Συνοψίζοντας , η Ρωσία αποτελεί αδιαμφισβήτητα την μεγαλύτερη αρκτική δύναμη, αυξάνοντας τις στρατιωτικές της δυνατότητες στον Βόρειο Πόλο. Σίγουρα οι κυρώσεις που τις έχουν επιβληθεί από την προσάρτηση της Κριμαίας το έτος 2014 και από την εισβολή στην Ουκρανία το έτος 2022, έχουν ελαττώσει την δυναμική της για την υλοποίηση των αρκτικών της σχεδίων, αλλά σε καμία περίπτωση δεν την έχουν τερματίσει. Επέλεξε να στραφεί κυρίως στην Κίνα για παροχή κεφαλαίων και εμπειρογνωμοσύνης ,μιας Κίνας πολύ ισχυρότερης οικονομικά από εκείνη η οποία με την σειρά της θέλει να καταστεί μια μεγάλη αρκτική δύναμη. *«Όταν θα έρθουν οι άνθρωποι των πάγων, θα έρθουν με όλη τους τη δύναμη»*, αναφέρει μεταξύ άλλων ο Τιμ Μάρσαλ στο βιβλίο του *«Αιχμάλωτοι της γεωγραφίας»* και ο οποίος εκτιμά ότι η Ρωσία είναι πολύ ισχυρή στην περιοχή και καλά προετοιμασμένη για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις.

3.2 ΗΠΑ

Στη μελετώμενη περιοχή, η περιοχή της Αλάσκα ανήκει στις ΗΠΑ, την οποία αγόρασαν το έτος 1867 από την τσαρική Ρωσία έναντι του χρηματικού ποσού των 7,2 εκατομμυρίων δολαρίων, λόγω φόβου της τελευταίας να την χάσει αν ξεσπούσε πόλεμος με την Βρετανική αυτοκρατορία. Κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, ο πρόεδρος Ρέιγκαν επικύρωσε την στρατηγική εθνικής ασφάλειας σύμφωνα με την οποία η στρατηγική για την Αρκτική θα αποκτούσε μεγαλύτερη δυναμική επιτυγχάνοντας τον έγκαιρο εντοπισμό εχθρικών πλοίων και αεροσκαφών. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και για σχεδόν δύο δεκαετίες, οι ΗΠΑ επέδειξαν σχετικά μικρή προσοχή στα αρκτικά δρώμενα. Από το έτος 2009, επί κυβερνήσεως Μπους του νεότερου, αρχίζουν να αναβαθμίζουν τις αρκτικές πολιτικές προτεραιότητες και από το έτος 2019 η

προσπάθεια για να αποκτήσουν το χαμένο έδαφος πραγματικά «απογειώνεται».²⁵ Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση φαίνεται ότι οι κινήσεις των ΗΠΑ για κυριαρχία στην Αρκτική, δεν έχουν την ίδια ένταση με εκείνες της Ρωσίας και της Κίνας. Αδιαμφισβήτητα απέτυχαν να εντοπίσουν έγκαιρα τη σημασία της Αρκτικής, λησμονώντας πολλές φορές ότι αποτελούν παράκτιο αρκτικό κράτος. Η αδυναμία τους στην περιοχή κάνει κακό στην εικόνα της παγκόσμιας υπερδύναμης σε όλο τον κόσμο. Ουσιαστικά συμπεριφέρθηκαν καθ' όλο το προηγούμενο χρονικό διάστημα ως μια «απρόθυμη» αρκτική δύναμη.²⁶ Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι το NATO και η Ε.Ε μόλις πρόσφατα αποδέχθηκαν επίσημα την γεωπολιτική φύση της Αρκτικής.

Το υποβαθμισμένο ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την Αρκτική, μπορεί να οφείλεται σε πολλούς λόγους. Αυτοί έχουν να κάνουν, είτε με την προστασία του περιβάλλοντος και τη προώθηση των βιώσιμων εμπορικών δραστηριοτήτων, είτε της δυνατότητάς τους άντλησης των νέων πηγών ενέργειας (σχιστολιθικό αέριο και πετρέλαιο) που βρίσκονται στο υπέδαφός τους, είτε λόγω της διεξαγωγής πολέμων σε περιοχές του κόσμου από όπου προέρχονταν οι απειλές του έθνους τους. Η Αρκτική πέρασε σε δεύτερη μοίρα. Άλλοι πάλι θεωρούν ότι οι ΗΠΑ δεν έχουν παρατήσει την προσπάθεια για επικράτηση στην Αρκτική, αλλά ότι η αμερικανική στρατηγική είναι πιο μακροπρόθεσμη. Δηλαδή, δεδομένων των επικρατούσων συνθηκών, η Αρκτική αποτελεί το πεδίο διαμάχης για την ανάδειξη ενός περιφερειακού ηγεμόνα (Ρωσία) και δεν είναι παγκόσμιο ζήτημα, για αυτό τηρούν μετριοπαθή στάση, χωρίς να θέλουν αυξήσουν περαιτέρω, με μια δυναμική παρέμβασή τους, την ρωσική στρατιωτικοποίηση της περιοχής.

Τον Μάιο του 2013, στην National Strategy for the Arctic Region, δεν εμφανιζόταν ευδιάκριτο το στρατιωτικό στοιχείο. Μόνο η αμερικανική ακτοφυλακή αποκτούσε ένα πιο διευρυμένο ρόλο λόγω του αυξημένου επιπέδου ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή, αλλά απείχε από θέματα επιβολής ναυτικού νόμου και έρευνας & διάσωσης.²⁷ Το έτος 2014, η προσάρτηση της Κριμαίας από τους Ρώσους ήταν το σημείο καμπής στην διεθνή στρατιωτική ασφάλεια. Ο 2014 Navy Roadmap επισήμανε ότι οι εντάσεις μπορούν να αυξηθούν λόγω «*λανθασμένης αντίληψης και ρητορικής καθώς και στην απρόβλεπτη δυναμική των οικονομικών συμφερόντων στην περιοχή*».²⁸ Το Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ, ζήτησε έως το έτος 2016 ν' αυξηθεί ο αριθμός και η πολυπλοκότητα των στρατιωτικών ασκήσεων που διενεργούνται στην Αρκτική, προκειμένου αντιμετωπιστούν άμεσα και αποτελεσματικά πιθανές εχθρικές ενέργειες της Ρωσίας, «*υπό την*

²⁵ David Auerswald, "A U.S. Security Strategy for the Arctic," *War on the Rocks*, May 27, 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://warontherocks.com/2021/05/a-u-s-security-strategy-for-the-arctic/> access την 10-7-2023

²⁶ Rob Huebert, "United States Arctic Policy: The Reluctant Arctic Power," *The School of Public Policy (SPP) Briefing Papers* 2 (2) (May 2009): διαθέσιμο στην ιστοσελίδα [file:///C:/Users/User/Downloads/United States Arctic Policy The Reluctant Arctic P%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/United%20States%20Arctic%20Policy%20The%20Reluctant%20Arctic%20P%20(2).pdf) access την 10-07-2023

²⁷ US Coast Guard, US Department of Homeland Security, 'The US Coast Guard's Vision for Operating in the Arctic Region', May 2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.uscg.mil/Portals/0/Strategy/cg_arctic_strategy.pdf access την 02-07-2023

²⁸ US Office of the Chief of Naval Operations, 'United States Navy Arctic Roadmap for 2014 to 2030', Feb. 2014, σελ 14, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://climateandsecurity.org/wp-content/uploads/2021/07/US-NAVY-ARCTIC-ROADMAP_2014-2030.pdf access την 23-07-2023

σκιά της ρωσικής παραβίασης της εδαφικής κυριαρχίας της Ουκρανίας, της Γεωργίας και της Μολδαβίας και των προσπαθειών του Κρεμλίνου να εκφοβίσει τους γείτονές του».²⁹

Η Ακτοφυλακή των ΗΠΑ έχει προειδοποιήσει όλες τις κυβερνήσεις, ότι δεν διαθέτει τα απαραίτητα μέσα, π.χ παγοθραυστικά, λιμενικές υποδομές κ.α για να δηλώσει παρούσα στην προστασία της αμερικανικής κυριαρχίας. Κύριος στόχος της κυβέρνησης Ομπάμα ήταν η προστασία του περιβάλλοντος και οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης και όχι η ασφάλεια, ενώ το Πεντάγωνο δήλωνε απρόθυμο να διαθέσει νέους πόρους σε μια νέα περιοχή.³⁰ Το 2015 όμως, προς τα τέλη της θητείας του, ο Ομπάμα που παρεμπιπτόντως τύγγανε ο πρώτος Αμερικανός Πρόεδρος που επισκεπτόταν την Αλάσκα, στα πλαίσια εκδήλωσης για την κλιματική κρίση, ζήτησε την επιτάχυνση κατασκευής παγοθραυστικής δύναμης. Τίποτα όμως δεν έγινε για το θέμα από αυτήν την κυβέρνηση.

Για πρώτη φορά η 2017 National Security Strategy και η 2018 National Defense Strategy κάνουν ξεκάθαρα λόγο για αυξημένο στρατηγικό ανταγωνισμό με την Ρωσία και την Κίνα τις οποίες χαρακτηρίζουν ρεβιζιονιστικές δυνάμεις, θεωρώντας ταυτόχρονα ότι η κλιματική αλλαγή δεν αποτελεί πρωταρχικό σκοπό και εθνική προτεραιότητα για τις ΗΠΑ. Οι παραπάνω στρατηγικές, βλέπουν την Αρκτική μέσα από το πρίσμα του ανταγωνισμού μιας μεγάλης δύναμης και απεικονίζουν ιδιαίτερα την Κίνα ως έναν «near-peer competitor» στην Αρκτική.³¹ Η κυβέρνηση Τράμπ προώθησε την ενεργειακή κυριαρχία ως εθνικό στόχο επί της προστασίας του περιβάλλοντος³², αλλά γενικά δεν υπήρξε μια καλά δομημένη στρατηγική για το συγκεκριμένο ζήτημα.³³ Από το έτος 2019 ξεκίνησε μια πιο δυναμική παρέμβαση των ΗΠΑ σχετικά με τα δρώμενα του Αρκτικού Κύκλου. Ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Πομπέο, στην ομιλία του στο Α.Σ ενώπιον των συναδέλφων του δήλωσε ότι η επιθετική συμπεριφορά της Κίνας απειλεί την Αρκτική ενώ οι παράνομες διεκδικήσεις της Ρωσίας επί της NSR και οι απειλές χρήσης στρατιωτικής βίας αποσταθεροποιούν την κατάσταση και συνέχισε διερωτώμενος «*επιθυμούμε να μετατραπεί ο Αρκτικός Ωκεανός σε μια θάλασσα σαν της Νότιας Κίνας γεμάτη στρατιωτικοποίηση και ανταγωνιστικές εδαφικές διεκδικήσεις*»³⁴ Έτσι κατά τα έτη 2019-2020, οι ΗΠΑ ανέπτυξαν σχέδια στρατιωτικής καθοδήγησης τα οποία είχαν μια πιο «συγκρουσιακή» προσέγγιση όσο αφορά την Εθνική Ασφάλεια & Άμυνα, ανέφεραν ξεκάθαρα ότι οι ΗΠΑ θα είναι παρούσες στην περιοχή και έθεσαν ως προτεραιότητα τον εξοπλισμό της

²⁹ US Department of Defense, 'Report to Congress on Strategy to Protect United States National Security Interests in the Arctic Region', Dec. 2016, σελ 10 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2016-Arctic-Strategy-UNCLAS-cleared-for-release.pdf> access την 23-07-2023

³⁰ Heather, Conley, «The Arctic Spring. Washington Is Sleeping Through Changes at the Top of the World», ο.π

³¹ United States Coast Guard Arctic Strategic Outlook," April 2019, 2, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.uscg.mil/Portals/0/Images/arctic/Arctic_Strategic_Outlook_APR_2019.pdf access 16-07-2023

³² White House, 'President Donald J. Trump Is Unleashing American Energy Dominance', Factsheet, 14 Μαΐου 2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-unleashing-american-energy-dominance/> access την 16-07-2023

³³ Antonio di Palo, ο.π

³⁴ Elizabeth, Buchanan; Bec, Strating "Why the Arctic is not the next South China Sea" στην ηλεκτρονική έκδοση War on the rocks την 05-11-2020 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://warontherocks.com/2020/11/why-the-arctic-is-not-the-next-south-china-sea> access την 03-04-2023

Ακτοφυλακής με κατάλληλα μέσα (χρηματοδότηση για ναυπήγηση παγοθραυστικών κ.α) προκειμένου να επιχειρεί πλήρως στα αρκτικά ύδατα μέχρι το έτος 2029.³⁵ Όμως εντύπωση προκαλεί πως η 2019 US Navy's Strategic Outlook for the Arctic χαρακτηρίζει την Αρκτική ως περιοχή χαμηλής έντασης.³⁶ Η προσοχή είναι στραμμένη στην Νότια Σινική Θάλασσα και στον Δυτικό Ειρηνικό. Όμως η ορατή παρουσία της Κίνας στην Αρκτική έχει προξενήσει την αυξημένη προσοχή των ΗΠΑ εκεί και έχει δώσει στους υπευθύνους χάραξης της αρκτικής πολιτικής μια ισχυρή υπενθύμιση ότι οι ΗΠΑ τυγχάνουν αρκτικό κράτος.³⁷

Τέσσερις ειδικοί σε θέματα Αρκτικής , υποστηρίζουν ότι οι ένοπλες δυνάμεις της Δύσης, έπονται εκείνων της Ρωσίας κατά 10 έτη και ότι χρειάζεται πραγματικά υπερπροσπάθεια για να φθάσουν στο επίπεδο των ρωσικών δυνάμεων , αν επιλέξουν να δράσουν προς αυτή την κατεύθυνση. «Ο επικεφαλής της US Northern Command, πτέραρχος Γκλεν βαν Χερκ, δήλωσε τον Μάρτιο του έτους 2022 στη Γερουσία πως οι ΗΠΑ χρειάζονταν καλύτερο «domain awareness» στην Αρκτική για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση ρωσικών και κινεζικών δυνατοτήτων ως προς την εκτόξευση προηγμένων πυραύλων και την καταστροφή υποδομών τηλεπικοινωνιών».³⁸ Οι ΗΠΑ παρακολουθούν τις εξελίξεις στον εκσυγχρονισμό του στρατού της Κίνας και της επέκτασης της επιχειρησιακής δράσης του ναυτικού του PLA. Η US Defense Intelligence Agency έχει επιστήσει την προσοχή σε κινεζικά υποβρύχια με ικανότητα κρούσης με πυρηνικά όπλα σε στόχους στις ηπειρωτικές ΗΠΑ από μακρινές περιοχές.³⁹ Οι πόλεμοι των ΗΠΑ με τρομοκρατικές οργανώσεις στη Μέση Ανατολή, μείωσε την ανάγκη για την παραγωγή υποβρυχίων, πυραύλων και υπερηχητικών όπλων. Τον Οκτώβριο του έτους 2022 , η κυβέρνηση Μπαϊντεν δημοσίευσε την National Strategy for the Arctic Region η οποία θέτει ως στόχους να αποτρέψει στρατιωτικές επιθέσεις κατά των ΗΠΑ ή κατά συμμαχικών αρκτικών εδαφών, να αποτρέψει την περιφερειακή ηγεμονία είτε από την Κίνα είτε τη Ρωσία και να αποτρέψει την Ρωσία και την Κίνα να αποδυναμώσουν την αρκτική διακυβέρνηση μέσω του καταναγκασμού.

Η ανεξάρτητη επιτροπή Council on Foreign Relations , προτείνει στην κυβέρνηση των ΗΠΑ να προβεί στην ναυπήγηση νέων παγοθραυστικών και να επικυρώσει την UNCLOS , προκειμένου να «προφθάσει» την εξέλιξη της Ρωσίας στην περιοχή. Ειδικά η μη επικύρωση της UNCLOS που σχετίζεται

³⁵ US Coast Guard, US Department of Homeland Security, 'Arctic Strategic Outlook', Apr. 2019 ο.π

³⁶ Chief of Naval Operations, US Navy, 'Strategic Outlook for the Arctic', Jan. 2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://media.defense.gov/2020/May/18/2002302034/-1/-1/1/NAVY_STRATEGIC_OUTLOOK_ARCTIC_JAN2019.PDF access την 11-07-2023

³⁷ Maj Hila Levy, "What Makes an Arctic Nation? Looking Within at American Arctic Narrative," *Journal of Indo-Pacific Affairs* 4, no. 7 (October 2021) διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/2820747/what-makes-an-arctic-nation-looking-within-at-american-arctic-narrative/> access την 10-07-2023

³⁸ Κώστας, Μαυραγάνης , «Ένας Πολύ Ψυχρός Πόλεμος: Το NATO αντιμετωπίζει με τη ρωσική υπεροπλία στην Αρκτική», 17.11.2022, HUFFPOST, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.huffingtonpost.gr/entry/enas-pole-psechros-polemos-to-nato-antimetopo-me-te-rosike-eperoplia-sten-arktike_gr_6374e925e4b07a02ca7e427c access την 26-05-2023.

³⁹ US Defense Intelligence Agency, China Military Power 2019: Modernizing a force to fight and win, Nov. 2018, σελ 73 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.dia.mil/Portals/110/Images/News/Military_Powers_Publications/China_Military_Power_FINAL_5MB_20190103.pdf access την 10-07-2023

άμεσα με τις ΑΟΖ ,είναι στρατηγικό λάθος για τις ΗΠΑ καθόσον ήταν η αδιαμφισβήτητη δύναμη στα διεθνή ύδατα και θεωρούνταν περιττό αλλά και επιβλαβές για τα αμερικανικά συμφέροντα, να επικυρώσουν την UNCLOS. Έτσι, δεν μπορούν να επικαλεστούν την UNCLOS όταν, π.χ η Κίνα προβαίνει σε ενέργειες που καταπατούν την Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας στη Νότια Σινική Θάλασσα. Οι κυβερνήσεις των Μπους και Ομπάμα προσπάθησαν να την επικυρώσουν, όμως αντιστάθηκε η Γερουσία. Από την άλλη η μη επικύρωση της UNCLOS δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να προετοιμάζουν τους δικούς τους ισχυρισμούς ή την δική τους εκδοχή για την μελετώμενη περιοχή. «Οι Ηνωμένες Πολιτείες συλλέγουν δεδομένα για δεκαετίες στην Αρκτική και συνεχίζουμε να ακούμε πώς μπορεί να καταλήξουν σε κάποιον ισχυρισμό για τα δικαιώματά τους στην περιοχή», δήλωσε η Rebecca Pincus, διευθύντρια του Polar Institute στο Wilson Center, μια δεξαμενή σκέψης στην Ουάσιγκτον.⁴⁰

Αναφέρθηκε παραπάνω ότι οι ΗΠΑ χρηματοδοτούν την ναυπήγηση νέων παγοθραυστικών, προσπάθεια που ξεκινά από το έτος 2019, ανακοινώνοντας την παραγγελία του πρώτου νέου παγοθραυστικού τους το οποίο δεν θα είναι έτοιμο νωρίτερα από το έτος 2024. Αυτή την στιγμή διαθέτουν τέσσερα παγοθραυστικά αλλά οι υποδομές τους είναι ακατάλληλες (μικρές ή ανεπαρκώς εξοπλισμένες) για την εξυπηρέτησή τους. Μέχρι το έτος 2014, το αμερικανικό πολεμικό ναυτικό δεν είχε σκοπό και στόχο κατά τους πλόες του στην μελετώμενη περιοχή. Ο 2^{ος} Στόλος του Πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ κατέστη ξανά επιχειρησιακά ενεργός το έτος 2018 ,μετά την κατάργησή του το έτος 2011, με κύρια αποστολή την εποπτεία του Β. Ατλαντικού Ωκεανού . Ο 2^{ος} Στόλος συνεργάζεται με το JFC Norfolk που συστάθηκε το έτος 2018 και το οποίο «αποτελεί με την σειρά του ένα τμήμα διοίκησης κοινού επιχειρησιακού επιπέδου της Στρατιωτικής Δομής Διοίκησης του NATO υπό τις Συμμαχικές Επιχειρήσεις Διοίκησης λόγω της αυξανόμενης ρωσικής απειλής»⁴¹. Ακόμα αεροσκάφη θαλάσσιας περιπολίας των ΗΠΑ έχουν αναλάβει την επιτήρηση του GIUK gap, όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 18 GIUK gap

Πηγή: <https://sofrep.com/news/giuk-iceland/> access 12-08-2023

⁴⁰ Βασίλης, Καλτσάς, « Αρκτική: Ποιοί σφάζονται για τα πετρέλαιά της –Γιατί είναι casus belli για την Ρωσία», 06.05.2023, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.ot.gr/2023/05/06/energeia/arktiki-entaseis-kai-sygkrouseis-me-fonto-ton-orykto-plouto-grafima/> access την 26-05-2023

⁴¹ Ιωάννης, Τσίμπρης ο.π, σελ. 30

Το έτος 2019, η πρωθυπουργός της Δανίας δέχεται επίσημη πρόταση πώλησης της Γροιλανδίας από τον πρόεδρο Τράμπ.⁴² Η πρωθυπουργός της Δανίας του αρνήθηκε, απαντώντας ότι « είμαστε ανοιχτοί σε business, όχι σε πώληση»⁴³ . Η εφόρμηση του αμερικανού προέδρου στον χώρο της γεωπολιτικής ακίνητης περιουσίας, παρότι που από πολλούς χαρακτηρίστηκε ως τρελός, ξεκίνησε μια συζήτηση για την Γροιλανδία ειδικότερα και την Αρκτική γενικότερα, η οποία είχε καθυστερήσει και η δυναμική εμφάνιση της Κίνας την έκανε πιο επιτακτική από ποτέ .⁴⁴ «Στην πραγματικότητα, οι ΗΠΑ προσπαθούν με κάθε τρόπο, να αποκτήσουν περισσότερα εδάφη στην μελετώμενη περιοχή για να συμμετάσχουν στην διαμοίραση των θαλάσσιων αποθεμάτων πετρελαίου, αερίου και γαιών».⁴⁵ Το ίδιο έτος (2019), βλέποντας την παρουσία των κινεζικών επενδύσεων και κινέζων αξιωματούχων να αυξάνεται, τοποθετούν μόνιμη διπλωματική αποστολή στο Nuuk της Γροιλανδίας .⁴⁶

Λόγω του ότι ΗΠΑ έχουν τεράστιες ενεργειακές ανάγκες και είναι ουσιαστικά δέσμιες των εισαγωγών τους, η κυβέρνηση Μπάιντεν αποφάσισε να ξεκινήσουν οι διαδικασίες εξόρυξης πετρελαίου στη βόρεια Αλάσκα, μια επένδυση ύψους 8 δις. δολαρίων. Το έργο ConocoPhillips Willow όπως ονομάζεται, είναι από τα μεγαλύτερα projects στην αμερικανική ήπειρο και «θα περιλαμβάνει γεωτρήσεις για πετρέλαιο και φυσικό αέριο σε τρεις τοποθεσίες για πολλές δεκαετίες στο οικόπεδο των εθνικών αποθεμάτων πετρελαίου έκτασης 23 εκατομμυρίων στρεμμάτων, που ανήκει στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση και είναι η μεγαλύτερη περιοχή αδιατάρακτη δημόσια έκταση στις ΗΠΑ, περιορίζοντας τη μίσθωση της εξόρυξης πετρελαίου στα αρκτικά ύδατα. Εκτιμάται με το εν λόγω έργο θα παραχθούν 576 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου σε διάστημα 30 ετών, με ημερήσια άντληση περίπου στα 180.000 βαρέλια αργού».⁴⁷

Το έτος 2018 αμερικανικό αεροπλανοφόρο εστάλη από το NATO στον αρκτικό ωκεανό . Το έτος 2021 πλοία του αμερικανικού Π.Ν έπλευσαν στη Θάλασσα Μπάρεντς, κοντά σε ρωσικές βάσεις του Πολεμικού Ναυτικού, για πρώτη φορά από τη δεκαετία του 1980. Το αμερικανικό αεροπλανοφόρο USS Gerald R. Ford, κατέπλευσε στις 24 Μαΐου 2023 στο Όσλο, για εκπαιδευτικές ασκήσεις με τις νορβηγικές ένοπλες δυνάμεις. Μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία , αυξήθηκε η παρουσία των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ, ενεργώντας πάντα μέσα στα πλαίσια του NATO.

Οι ΗΠΑ ανοίγουν ξανά τη αεροπορική βάση Thule στη Γροιλανδία, που αποτελεί στρατηγικής σημασίας για τις ΗΠΑ. Η Γροιλανδία είναι σε πολύ σημαντική θέση για τον στρατό των ΗΠΑ και το

⁴² Και το 1946 ο πρόεδρος Τρούμαν προσέφερε 100 εκατ. δολάρια στην κυβέρνηση της Δανίας για να αποκτήσει την Γροιλανδία και ένα μικρό μέρος της Αλάσκα για να κάνει πιο εύπεπτη την συμφωνία, αλλά οι Δανοί αρνήθηκαν.

⁴³ Νάντια, Γώγουλου «Η νέα γεωπολιτική σκακιέρα: η διεθνής κατανομή του ελέγχου της αρκτικής ζώνης», INFOGNOMON Politics, 19-08-2022 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://infognomonpolitics.gr/2022/08/i-nea-geopolitiki-skakiera-i-diethnis-katanomi-tou-elegchou-tis-arktikiis-zonis/> access την 17-07-2023

⁴⁴ Heather, Conley , «The Arctic Spring. Washington Is Sleeping Through Changes at the Top of the World», ο.π

⁴⁵ Ιωάννης, Τσίμπρης ο.π, σελ. 20

⁴⁶ Heather, Conley, ό.π

⁴⁷ Άγνωστος, «ΗΠΑ: Πράσινο φώς Μπάιντεν για την εξόρυξη πετρελαίου στην παρθένα Αλάσκα», 13.03.2023, Ο.Τ , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.ot.gr/2023/03/13/green/klimatiki-allagi/ipa-prasino-fos-mpainten-gia-eksoryksi-petrelaiou-stin-alaska/> access την 27-05-2023

σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης βαλλιστικών πυραύλων του, καθώς η συντομότερη πορεία από την Ευρώπη προς τη Βόρεια Αμερική διέρχεται από την αρκτική νήσο. Η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στην Αλάσκα αυξάνεται, όπου μαχητικά αεροσκάφη F-35 εκπαιδεύονται για πρώτη φορά και συμμετείχαν σε άσκηση της NORAD , που ολοκληρώθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2023.⁴⁸

Εικόνα 19 Η αεροπορική βάση Thule

Πηγή: https://www.pentapostagma.gr/kosmos/enoples-syraxeis/7148471_polemikes-proetoimasies-stin-arktiki-oi-ipa-stelnoyn-gia-proti access την 27-05-2023

«Το 2020, η USAF δημοσίευσε την Αρκτική Στρατηγική της η οποία θα βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: επαγρύπνηση, προβολή ισχύος, συνεργασία και προετοιμασία»⁴⁹, και επιθυμεί έναν μεγαλύτερο ρόλο για τα μαχητικά αεροσκάφη F-35 στην περιοχή της Αρκτικής. Ανασυγκροτήθηκαν δύο μοίρες μαχητικών F-35A Lightning II το έτος 2022 στην αεροπορική βάση Eielson στην Αλάσκα η οποία διαθέτει τώρα 54 μαχητικά αεροσκάφη F-35. Τέλος οι ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ εγκαθιστούν στην Αλάσκα ραντάρ μακράς εμβέλειας , που επιτρέπει το command & control ,το οποίο θα μπορεί να αντιμετωπίζει πολυηχητικούς πυραύλους και αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του έτους 2023. ⁵⁰

⁴⁸ Μαρία, Δεδούση, «Με τόσο πετρέλαιο, αβέβαιο το μέλλον του Βόρειου Πόλου», 16.03.2023, εφημερίδα Η ΑΥΓΗ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.avgi.gr/diethni/441953_me-toso-petrelaio-abebaio-mellon-toy-boreiyo-poly access την 25-05-2023

⁴⁹ Ιωάννης, Χάρχαρης, « Πολεμικές προετοιμασίες στην Αρκτική: Οι ΗΠΑ στέλνουν για πρώτη φορά μαχητικά F-35 στην Γροιλανδία. Σε συναγερμό Ρωσία-Κίνα», 02.02.2023, ΠΕΝΤΑΠΟΣΤΑΓΜΑ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.pentapostagma.gr/kosmos/enoples-syraxeis/7148471_polemikes-proetoimasies-stin-arktiki-oi-ipa-stelnoyn-gia-proti access την 27-05-2023

⁵⁰ Κώστας, Μαυραγάνης , ο.π

Πηγή:https://www.pentapostagma.gr/kosmos/enoples-syraxeis/7148471_polemikes-proetoimasies-stin-arktiki-oi-ipa-stelnoyn-gia-proti access την 27-05-2023

Τον Αύγουστο του έτους 2022, οι ΗΠΑ λόγω της αυξημένης ρωσικής και κινεζικής στρατιωτικής παρουσίας, ανακοίνωσαν ότι ξεκινούν την διαδικασία προκειμένου διοριστεί Αμερικανός πρέσβης στην Αρκτική. Σκοπός αυτού του διορισμού, θα είναι ο συντονισμός των μελών του NATO. Ακόμα, πριν την ανωτέρω ανακοίνωση, το NATO «πίεσε» τον Καναδά να αυξήσει τις στρατιωτικές του δαπάνες και τον Ιούνιο του έτος 2022 δήλωσε ότι θα επενδύσει 3,8 δις. εκατομμύρια δολάρια τα επόμενα 6 χρόνια για αναβάθμιση του NORAD. Ακόμα έχουν ενταθεί οι πιέσεις προς τον Καναδά για τη διευθέτηση των διαφορών με τις ΗΠΑ σχετικά με το NWP⁵¹, ενώ ο πρωθυπουργός Τρυντώ δήλωσε ότι «το NWP είναι καναδικά ύδατα. Τελεία και παύλα»⁵². Τέλος κατόπιν πίεσης του NATO, ΗΠΑ και Καναδάς προβαίνουν σε από κοινού στρατιωτικές ασκήσεις στην περιοχή του Αρκτικού Κύκλου.

Συνοψίζοντας, από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η Αρκτική έχει τεθεί σε δεύτερη μοίρα από την αμερικανική εξωτερική πολιτική. Η Ρωσία και η Κίνα εντείνουν την οικονομική και στρατιωτική παρουσία τους στην Αρκτική, καθώς οι Ηνωμένες Πολιτείες στέκονται στην άκρη, αβέβαιες όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα προστατεύσουν την κυριαρχία τους στην περιοχή. Η Κίνα καίτοι δεν τυγχάνει αρκτικό κράτος, εμφανίζει έντονη δραστηριότητα η οποία υποσκελίζει την αμερικανική. Οι ΗΠΑ είναι αρκτικό κράτος και αν θέλουν να παίξουν κυρίαρχο ρόλο στην περιοχή και να διαφυλάξουν την ασφάλεια τους θα πρέπει άμεσα

⁵¹ Κωνσταντίνος, Βενάκης, «Νέον μήλο της έριδος γίνεται η Αρκτική», 07.07.2022, εφημερίδα DOCUMENTO, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.documentonews.gr/article/neo-milon-tis-eridos-ginetai-i-arktiki/> access την 25-05-2023

⁵² OT.gr Newsroom, «Αρκτική: Νέο πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ Ρωσίας και NATO», 26.08.2022, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.ot.gr/2022/08/26/epikairothta/kosmos/arktiki-neo-pedio-antagonismou-metaksy-rosias-nato/> access την 26-05-2023.

να αλλάξουν σχέδιο δράσης , με πιο δυναμικές παρεμβάσεις που να δείχνουν στους αντιπάλους τους ποια είναι η υπερδύναμη που διατείνονται ότι είναι. Πρέπει λοιπόν να αυξήσουν την παρουσία τους στην Αρκτική με διπλωματικές και επιστημονικές δράσεις, να επενδύσουν περισσότερους πόρους στην Ακτοφυλακή και το Πολεμικό Ναυτικό, στην ναυπήγηση παγοθραυστικών κ.α. Ακολούθως επιβάλλεται η επικύρωση του UNCLOS για να μπορεί να προβάλλει μελλοντικές αξιώσεις, μιας και η εικόνα της ως υπερδύναμη, τίθεται υπό αμφισβήτηση από πολλούς δρώντες και να γίνει κατανοητό από την διοίκηση των ΗΠΑ, ότι έχουν αρκετή απόσταση να καλύψουν σε σχέση με την Ρωσία και ότι θα πρέπει να δράσουν άμεσα. Τέλος η προσέλευση της Φινλανδίας και της Σουηδίας στο NATO από τις ΗΠΑ, σύμφωνα με μελετητές της Αρκτικής, γίνεται για να «επικεντρωθούν καλύτερα στα θέματα της Αρκτικής».⁵³

3.3 Κίνα

Η Κίνα δεν τυγχάνει παράκτιο αρκτικό κράτος. Απέχει 1300 χιλιόμετρα από τον Αρκτικό Κύκλο όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα 21 , αυτοδιακηρύσσεται ως “Χώρα Πλησίον της Αρκτικής” (Near-Arctic State) και προσπαθεί να επηρεάσει το κοινό νόημα της Αρκτικής με φράσεις όπως «*Arctic as the common heritage of mankind*», προκειμένου να κερδίσει την αποδοχή των συμφερόντων της. Αν επιτύχει το σκοπό της θα ενισχυθεί ο λόγος και ο ρόλος της. Ειδικά «με την ταυτόχρονη ενεργοποίηση της AUKUS και την αρκτική κατίσχυση της Ρωσίας, κινδυνεύει να περιοριστεί στρατιωτικά και οικονομικά στην στενή ζώνη μεταξύ Ισημερινού κι 60ου Παράλληλου».⁵⁴

Εικόνα 21 Κίνα. Near-Arctic State identity ?

MAP 1

China's Dubious “Near Arctic State” Claim

SOURCE: Heritage Foundation research.

IB5036 heritage.org

Πηγή: <https://www.heritage.org/global-politics/report/chinas-increasing-role-the-arctic> access την 05-12-2022

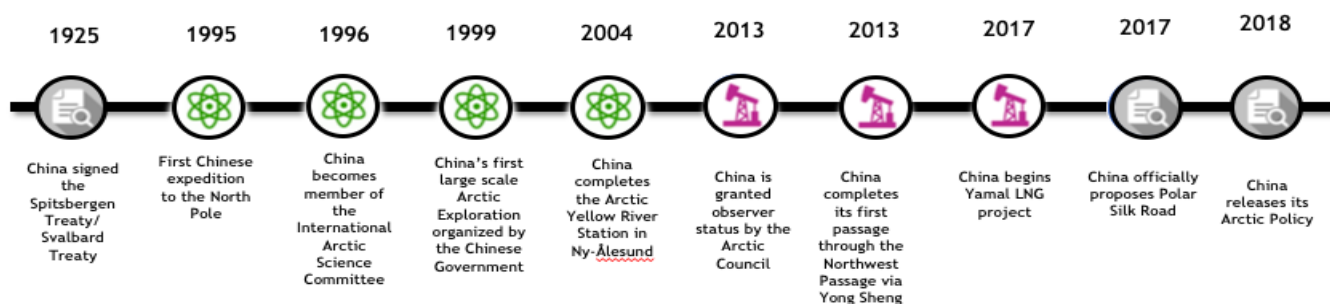
⁵³ Wang ,Yiwei, «Οι ΗΠΑ Προσπαθούν Να Υπαγορεύσουν Τους Δικούς Τους Κανόνες Στη Ρωσία, Στην Κίνα, Στην Αρκτική Και Στο Διάστημα – Ειδικός», 29.08.2022, ΑΛΦΕΙΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://alfeiospotamos.gr/2022/08/29> access την 25-05-2023

⁵⁴ Γεώργιος, Καρακατσάνης, ο.π

Η εμπλοκή της Κίνας στις υποθέσεις της Αρκτικής, χρονολογείται από το έτος 1925 με την υπογραφή της Συνθήκης του Σβάλμπαρντ η οποία καθιέρωσε την κυριαρχία της Νορβηγίας στο αρχιπέλαγος Σβάλμπαρντ, παρέχοντας ταυτόχρονα ίσα δικαιώματα στους υπογράφοντες σχετικά με την εκμετάλλευση των πόρων και εμπόριο.⁵⁵ Μετά το έτος 1925 και έως την επανεμφάνιση της Κίνας στο αρκτικό τοπίο στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η χώρα γνώρισε σημαντικές κυβερνητικές και πολιτιστικές αλλαγές που διαμόρφωσαν άριστα την ικανότητά της να εμπλέκεται ενεργά και αποτελεσματικά στις υποθέσεις της Αρκτικής. Πολλοί μελετητές εκτιμούν ότι η πιο ενεργή εμπλοκή της, οφείλεται και στην ομιλία του πρώην Πρόεδρου της ΕΣΣΔ Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, το έτος 1987 στο Μουρμάνσκ ο οποίος δήλωσε «*Ας αφήσουμε την Αρκτική να είναι μια ζώνη ειρήνης. Ας αφήσουμε το Βόρειο Πόλο να είναι ένας Πόλος ειρήνης*»,⁵⁶ και στην διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, δύο γεγονότα που έδωσαν περισσότερη ώθηση για βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ Δύσης και Ανατολής στην Αρκτική.

Το έτος 2005, η Κίνα ξεκίνησε να εκφράζει την επιθυμία της να γίνει πιο ενεργή στα δρώμενα της Αρκτικής. Το έτος 2013 αφού πλησίασε την Μόσχα, κατάφερε να επιτύχει την θέση του παρατηρητή στο Α.Σ.⁵⁷ Το 2014, ο πρόεδρος Σι εκδήλωσε την επιθυμία του να κάνει την Κίνα μια μεγάλη πολική δύναμη με πρωταγωνιστικό ρόλο στην Αρκτική. Το έτος 2017, ο πρόεδρος Πούτιν κάλεσε τον πρόεδρο Σι να συνδέσει τον δρόμο του Μεταξιού με την NSR. Μετά από 93 χρόνια από την πρώτη «επιδρομή» στις υποθέσεις της Αρκτικής, η Κίνα κυκλοφόρησε μια ολοκληρωμένη πολιτική για την περιοχή. Έτσι το έτος 2018 το Πεκίνο παρουσίασε την Λευκή Βίβλο, το οποίο ουσιαστικά αποτελεί ένα σχέδιο ανάπτυξης του Πολικού Δρόμου του Μεταξιού (Polar Silk Road) ο οποίος εδράζεται πάνω στην παγκόσμια πρωτοβουλία Belt and Road Initiative (BRI)-ένα σύνολο χερσαίων & θαλασσιών οδών-γεωστρατηγικών ζωστήρων και χαρακτηρίζει την Κίνα ως «οιονεί αρκτικό κράτος. Στην παρακάτω εικόνα 22, παρουσιάζονται τα σημαντικά ορόσημα της κινεζικής εμπλοκής στις υποθέσεις της Αρκτικής κατά τα έτη 1925-2018, ήτοι:

Εικόνα 22 Χρονοδιάγραμμα της εμπλοκής της Κίνας στην Αρκτική με σημαντικά ορόσημα 1925-2018

Πηγή: https://www.uaf.edu/caps/our-work/Bowman%20and%20Xu%2020%20China%20in%20the%20Arctic_Final18Feb2020.pdf access την 05-06-2023

⁵⁵ The People's Republic of China. "China's Arctic Policy." edited by State Council Information Office. Beijing: Xinhua, 2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.xinhuanet.com/english/2018-01/26/c_136926498_2.htm access την 24-07-2023

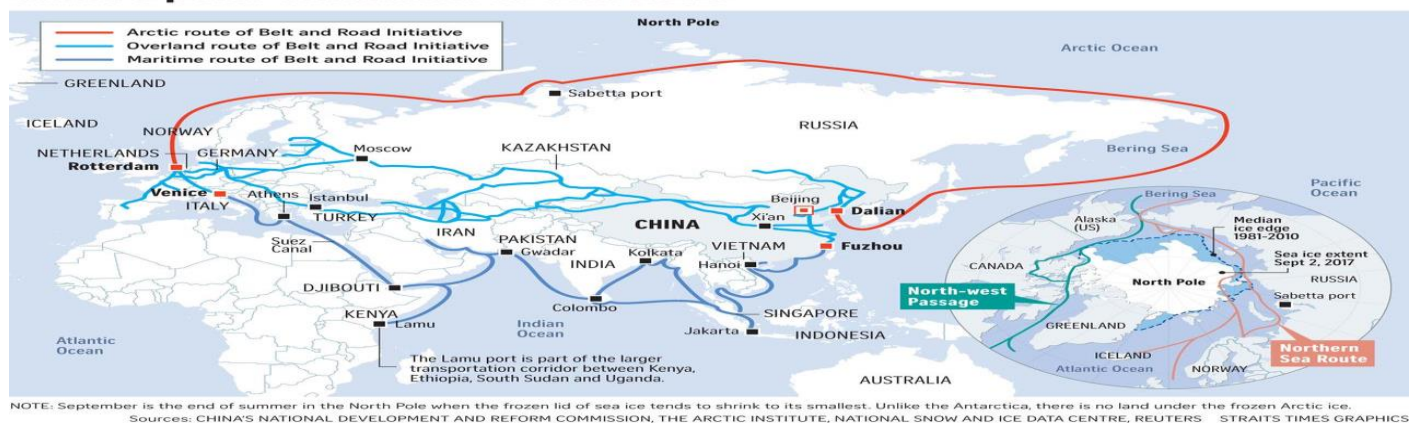
⁵⁶ Μαρία, Δεδούση ο.π

⁵⁷ Η Ρωσία και ο Καναδάς, δεν επιθυμούν την είσοδο νέων μελών και παρατηρητών στο Α.Σ και μπλοκάρουν τις σχετικές διαδικασίες.

Σύμφωνα με την BRI η Κίνα «στρέφει το ενδιαφέρον της στα οικονομικά οφέλη από την εξοικονόμηση χρόνου και κόστους που θα προκύψουν για τη χώρα, από τη διάνοιξη των νέων θαλάσσιων αρκτικών διαδρομών, συγκεκριμένα της Βόρειας Θαλάσσιας Διαδρομής για την πιο εύκολη πρόσβαση στους φυσικούς πόρους του αρκτικού υπεδάφους και της μεταφοράς κινεζικών προϊόντων από τη Σανγκάη στα λιμάνια της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, αποδίδοντας αμεσότερα κέρδη, μέσα από ασφαλέστερες διαδρομές».⁵⁸ Το έτος 2019, η Κίνα εκτόξευσε τον πρώτο δορυφόρο πολιτικής παρατήρησης. Ο πρόεδρος Σι δίνει έμφαση στο BRI ως τον θεμέλιο λίθο της εξωτερικής πολιτικής που αποτελεί με την σειρά της ένδειξη της κινεζικής υψηλής στρατηγικής. Το κόσμημα του στέμματος στην υψηλή στρατηγική της Κίνας είναι το BRI. Φιλοδοξία του είναι να γίνει η Κίνα μέχρι το έτος 2030 μια μεγάλη πολιτική δύναμη.

Εικόνα 23 Polar Silk Road

China's polar extension to Silk Road

Πηγή: <https://www.worldenergynews.gr/index.php?id=38860> access την 27-05-2023

Τα τελευταία 10 χρόνια, οι επενδύσεις της Κίνας σε διάφορα έργα ενέργειας και εξόρυξης-άντλησης ορυκτών πόρων στην Αρκτική, έχουν ξεπεράσει το ποσό των 90 δισεκατομμυρίων δολαρίων ενώ η COSCO αποτελεί τη βασική κρατική κινεζική εταιρία χρήσης της NSR σε παγκόσμιο επίπεδο από το 2013. Η εν λόγω διαδρομή εξυπηρετεί άριστα τα συμφέροντά της εταιρίας και τυγχάνει στρατηγικής σημασίας, πραγματοποιώντας περισσότερα από 100 ταξίδια σε αυτή τη διαδρομή την τελευταία δεκαετία, πολύ περισσότερα από οποιαδήποτε άλλη χώρα. Το εξωτερικό εμπόριο μέσω της ναυτιλίας προσφέρει τα μέγιστα στο κινεζικό ΑΕΠ, σχεδόν το 50%. Η Κίνα διαθέτει δύο πολιτικά παγοθραυστικά και ερευνητικές βάσεις στην Αρκτική, περισσότερες από κάθε άλλο μη αρκτικό κράτος.

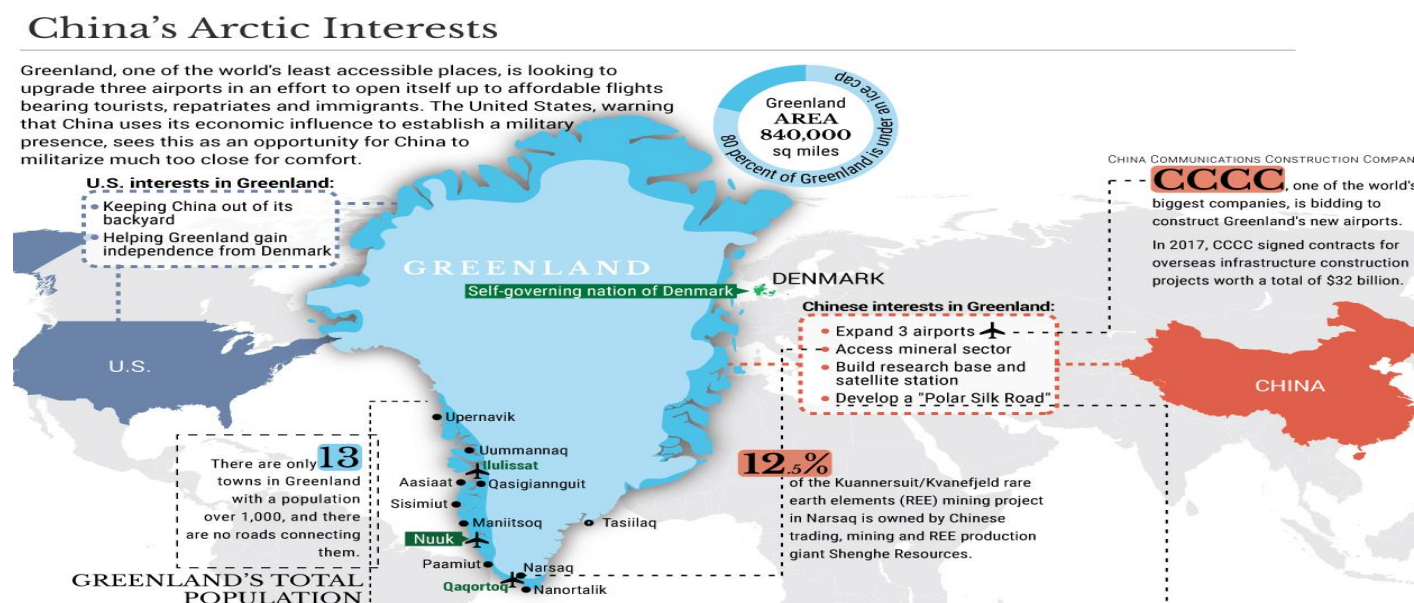
Η Κίνα στην περιοχή της Αρκτικής, δρα με τις ίδιες αρχές και την ίδια πολιτική λογική όπως ακριβώς σε ολόκληρο τον κόσμο, ήτοι μέσω μιας πολιτικής διαμεσολάβησης και αποπλάνησης με μακροπρόθεσμους στόχους. Σε τοπικό επίπεδο αυτό μεταφράζεται στην δημιουργία δικτύων συνεργασίας και οικονομικής

⁵⁸ Χρήστος, Καραγκούνης, 2018 μεταπτυχιακή εργασία με θέμα «Η τήξη των πάγων στον αρκτικό ωκεανό και η νέα διαμόρφωση των εμπορευματικών ναυτικών οδών από πλευράς Ρωσίας σε σύγκριση με τις δυτικές εμπορευματικές ροές. Γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές μεταβολές και επιπτώσεις στην προβολή ισχύος των κρατών μελών του NATO και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, στη Μεσόγειο και την Μέση Ανατολή», Πάντειο Πανεπιστήμιο.

επιρροής στα μέλη του Α.Σ. Συνεργάζεται λοιπόν με τις σκανδιναβικές χώρες (Δανία, Φινλανδία, Ισλανδία, Νορβηγία και Σουηδία) για να κατασκευάσει υποδομές μεταφορών π.χ λιμάνια κ.α. Η αύξηση των ΑΞΕ αποτελεί στρατηγικό σχέδιο, ιδίως στην Ισλανδία και στην Γροιλανδία για έλεγχο του GIUK Gap , των πηγών σπάνιων γαιών και των πηγών γεωθερμίας. Επίσης το έτος 2018, η Κίνα και η Ισλανδία εγκαινίασαν ένα κοινό επιστημονικό παρατηρητήριο της Αρκτικής έξω από το Akureyri της Ισλανδίας. Μεταξύ 2012 και 2017, η Κίνα εκμεταλλευόμενη την οικονομική κρίση του 2008 διοχέτευσε περίπου 1,2 δισεκατομμύρια δολάρια στην ισλανδική οικονομία και άνοιξε μια μεγάλη πρεσβεία στην χώρα με ανταποδοτικό όφελος την εργασία 500 Ισλανδών εργαζομένων, αλλά μόνο 5 απασχολούνται . Σύνηψε συμφωνία ελεύθερου εμπορίου το έτος 2013 με σκοπό να μετατρέψει την χώρα σε μια βάση logistics. Αλλά η ισλανδική κυβέρνηση απέρριψε τις προτάσεις της Κίνας για λιμενικές υποδομές και συγκεκριμένα για δύο λιμάνια βαθέων υδάτων, γεγονός που απέσπασε τα συγχαρητήρια των ΗΠΑ .

Το έτος 2014 η Κίνα ξεκίνησε τις επενδύσεις εξόρυξης σπάνιων γαιών στην Γροιλανδία. Το 2016 άρχισε να εξορύσσει στη νοτιοδυτική Γροιλανδία ένα κοίτασμα σπάνιων γαιών που εκτιμάται ότι είναι το δεύτερο μεγαλύτερο απόθεμα σπάνιων γαιών και το έκτο μεγαλύτερο απόθεμα ουρανίου. Στην παρακάτω εικόνα 24 παρουσιάζεται η κινεζική παρουσία και τα κινεζικά συμφέροντα στην Γροιλανδία, ήτοι:

Εικόνα 24 Κινεζικά ενδιαφέροντα στη Γροιλανδία

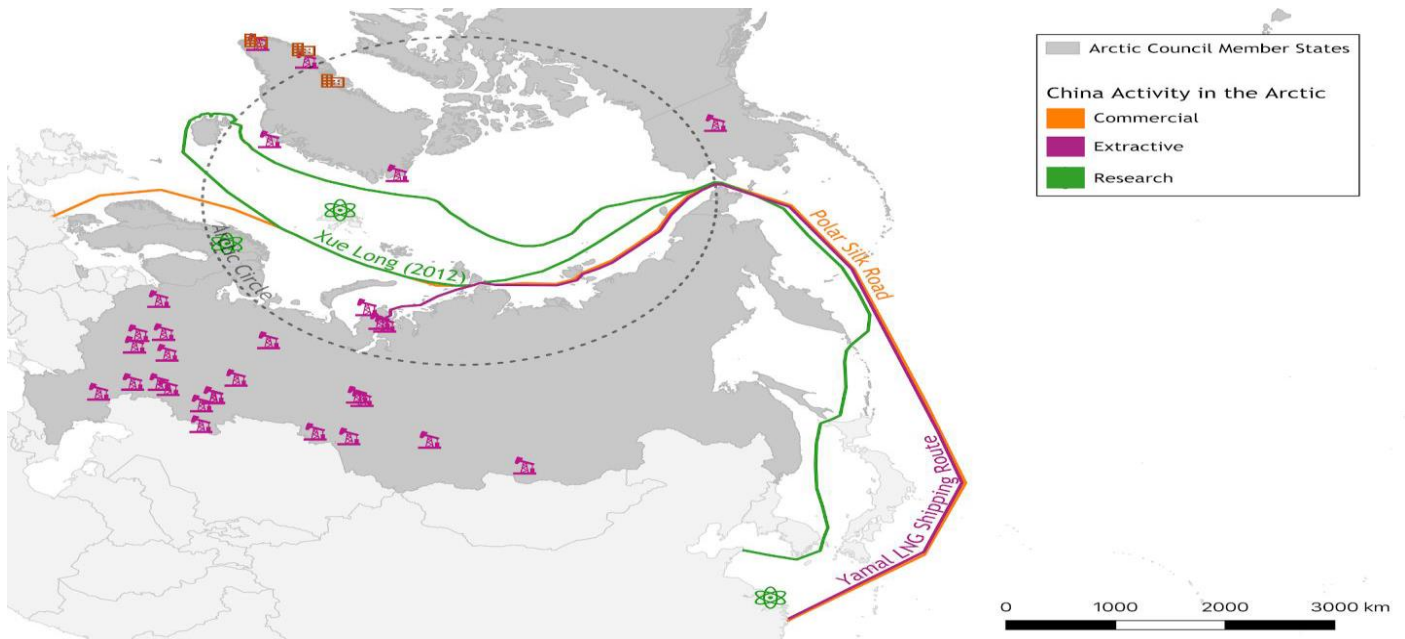

Πηγή: <https://cognoscoteam.gr/archives/5971> access την 27-05-2023

«Η Κίνα μέσω των επενδύσεών της στην Αρκτική , την ανάπτυξη της ναυτιλίας κατά μήκος του «Polar Silk Road», της επιστημονικής έρευνας και της διπλωματίας , δείχνει την πρόθεσή της να είναι ενεργό ενδιαφερόμενο μέρος της Αρκτικής και να έχει λόγο για ζητήματα της αρκτικής ναυτιλίας, της ανάπτυξης πόρων

και της διακυβέρνησης».⁵⁹ Όπως και για την Ρωσία, η Αρκτική είναι η πηγή που θα καλύψει τις τεράστιες κινεζικές ενεργειακές ανάγκες στην προσπάθεια της να γίνει πρωτοπόρος στην μείωση των εκπομπών άνθρακα με την χρήση εναλλακτικών και φιλικών προς το περιβάλλον πηγών και για να θρέψει τον πληθυσμό της που συνεχώς αυξάνεται. Η Κίνα βλέπει τον εαυτό της ως τον νέο ηγέτη στην οικονομία της καθαρής ενέργειας⁶⁰, επιδιώκοντας μείωση των εκπομπών άνθρακα σύμφωνα με την Συνθήκη του Παρισιού και η διακυβέρνηση Τράμπ έδωσε το advantage στην Κίνα

Εικόνα 25 Χάρτης των εμπορικών, εξορυκτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων της Κίνας με τις κοινά χρησιμοποιούμενες Βόρειες θαλάσσιες διαδρομές

Πηγή: https://www.uaf.edu/caps/our-work/Bowman%20and%20Xu%2020%20China%20in%20the%20Arctic_Final18Feb2020.pdf access την 05-06-2023

Η σημασία της κινεζικής αρκτικής στρατηγικής, δεδομένου της αύξησης της έντασης με την Δύση είναι τεράστια για το μέλλον των εμπορικών σχέσεων και της παγκόσμιας ασφάλειας. Το Πεκίνο με πολύ προσεκτικές κινήσεις, προσπάθησε και κατάφερε να απέχει από τον ανταγωνισμό μεταξύ Δύσης και Ρωσίας για τις αρκτικές υποθέσεις. Πριν το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία το 2022, κινέζοι αξιωματούχοι ήταν συγκρατημένα αισιόδοξοι αν η Κίνα θα μπορούσε να συνεχίζει να παίζει σημαντικό ρόλο στα αρκτικά δρώμενα. Η ύπαρξη ενός choke point στην Βερίγγεια Θάλασσα και η προβολή σημαίας του πολεμικού ναυτικού των ΗΠΑ στην Νότια Σινική Θάλασσα, την αναγκάζουν να κινείται πολύ προσεκτικά και μελετημένα. Η ετήσια έκθεση του DoD των ΗΠΑ «Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2019», υποστήριξε ότι η «πολιτική έρευνα της Κίνας θα μπορούσε να υποστηρίξει

⁵⁹Klimenko Ekaterina, (2019), "The geopolitics of a changing Arctic", Sipri, https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-12/sipribp1912_geopolitics_in_the_arctic.pdf access την 19-04-2023

⁶⁰ Luiza Ch. Savage. "The U.S. left a hole in leadership on climate. China is filling it." August 15, 2019. Politico, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.politico.com/story/2019/08/15/climate-china-global-translations-1662345>. access την 05-06-2023

μια ενισχυμένη κινεζική στρατιωτική παρουσία στον Αρκτικό Ωκεανό, η οποία θα μπορούσε να περιλαμβάνει την ανάπτυξη υποβρυχίων στην περιοχή ως αποτρεπτικό μέσο κατά των πυρηνικών επιθέσεων».⁶¹

Σίγουρα διακαής πόθος και πολύ λογικά, είναι να αποκτήσει η Κίνα στην περιοχή της Αρκτικής στρατιωτική ή ναυτική βάση. Οι υπεύθυνοι στρατηγικής του PLA, αναγνωρίζουν τις δυσκολίες ενός τέτοιου εγχειρήματος. Η επίτευξη αυτού του στόχου, θα την βοηθούσε να προστατεύει τα κινεζικά εμπορικά πλοία που χρησιμοποιούν την NSR και τις υποδομές του Πολικού Δρόμου του Μεταξιού. Η ακτοφυλακή των ΗΠΑ αντιμετώπισε ρωσικά και κινεζικά στρατιωτικά σκάφη που ταξίδευαν μαζί στη Βερίγγειο Θάλασσα τον Σεπτέμβριο του 2022.⁶² Το έτος 2016 η Κίνα εξέφρασε την επιθυμία της στην Δανία για αγορά μιας ανενεργής στρατιωτικής βάσης στην Γροιλανδία, κάτι που της αρνήθηκε η Δανία.⁶³ Το έτος 2015 και 2020 η Ακτοφυλακή των ΗΠΑ εντόπισε ανοιχτά της Αλάσκας τέσσερα (4) πολεμικά σκάφη του PLA. Στην Ισλανδία επιχειρήθηκε η αγορά μιας έκτασης 250 τ.χλμ από υψηλόβαθμο Κινέζο αξιωματούχο με πρόφαση την κατασκευή γηπέδου γκολφ και πολιτικού αεροδρομίου-ελικοδρομίου, κάτι που οι κλιματολογικές και γεωμορφολογικές συνθήκες της περιοχής δεν το επιτρέπουν. Όμως κατάφερε να αποκτήσει μια ανενεργή βάση υποβρυχίων και να κατασκευάσει ένα λιμάνι βαθέων υδάτων στην Σουηδία, ενώ επετεύχθη η σιδηροδρομική σύνδεση της Φινλανδίας με την Κίνα.⁶⁴ Τέλος η Κίνα ζήτησε την άδεια από την Ρωσία να πραγματοποιήσει υποβρύχιες επιχειρήσεις στην Αρκτική, κάτι που μπορεί να επηρεάσει σίγουρα την στρατιωτική ισορροπία της περιοχής. Έτσι, «η μελλοντική κινεζική παγοθραύση και η λεγόμενη εμπορική κίνηση μπορεί να είναι πρόσχημα για την τοποθέτηση στρατιωτικών μέσων στην Αρκτική, παρόμοια με την κινεζική χρήση εμπορικών αλιευτικών σκαφών στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας για να κρύψουν τη στρατιωτική δραστηριότητα».⁶⁵

Η Ρωσία κατά βάση στηρίζει όλες τις παραπάνω ενέργειες της Κίνας στην αρκτική περιοχή. Βέβαια αυτή η στήριξη έχει ενταθεί από την προσάρτηση της Κριμαίας το 2014 καθώς και μετά την εισβολή στην Ουκρανία για όλους τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω. Βέβαια η Ρωσία είναι πάντα καχύποπτη με τους δρώντες που θέλουν να «διεθνοποιήσουν» την περιοχή και εξαίρεση δεν μπορεί να αποτελέσει η Κίνα, όπως π.χ «το έτος 2012 μπλόκαρε κινέζικα ερευνητικά σκάφη για την διεξαγωγή ερευνών κατά μήκος της NSR

⁶¹ Swee Lean & Collin Koh « China's strategic interest in the Arctic goes beyond economics» δημοσιευμένο την 12-05-2020 στην Defencenews διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.defensenews.com/opinion/commentary/2020/05/11/chinas-strategic-interest-in-the-arctic-goes-beyond-economics> access την 30-05-2023

⁶² Abbie, Tingstad ; Yuliya, Shohk " Great power competition is on the Arctic Agenda" ,16.02.2023, The Rand Block διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.rand.org/blog/2023/02/great-power-competition-is-on-the-arctic-agenda.html> access την 17-07-2023

⁶³ Nick Childs, Δεκέμβριος 2021 , Security and the Arctic : navigating between cooperation and comapetion διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <file:///C:/Users/User/Downloads/Security%20and%20the%20Arctic.pdf> access την 29-05-2023

⁶⁴ Rush Doshi, Alexis Dale –Huang, Gaoqi Zhang , «Northern expedition: China's Arctic activities and ambitions» δημοσιευμένο τον Απρίλιο του 2021 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.brookings.edu/research/northern-expedition-chinas-arctic-activities-and-ambitions> access την 30-5-2023

⁶⁵ Dr Ryan Burke & Lt Col Jahara "Franky" Matissek, «The polar trap: China, Russia and American power in the Arctic and Antarctica» δημοσιευμένο στις 25-10-2021 στο Journal Indo-Pacific Affairs διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/2820739/the-polar-trap-china-russia-and-american-power-in-the-arctic-and-antarctica> access την 29-05-2023

διαδρομής κατά την διάρκεια της πέμπτης αποστολής της Κίνας στην Αρκτική ή το έτος 2020 όταν συνέλαβε τον επικεφαλής του *Arctic Civic Academy of Sciences* στην Αγία Πετρούπολη με την κατηγορία της διαβίβασης απόρρητων πληροφοριών στην Κίνα».⁶⁶

Η Κίνα και η Ρωσία πρόκειται να υπογράψουν συμφωνία για την επιβολή της UNCLOS καθώς εντείνεται η συγκέντρωση στρατιωτικών δυνάμεων στην Αρκτική. Τον Απρίλιο του 2023, η κινεζική Ακτοφυλακή και η FSB της Ρωσίας υπέγραψαν το μνημόνιο συνεννόησης (Memorandum Of Understanding) για «να προωθήσουν ενεργά τη συνεργασία για την επιβολή της UNCLOS, θα ενώσουν τα χέρια για να οικοδομήσουν μια θαλάσσια κοινότητα του πεπρωμένου και θα καταβάλουν κάθε προσπάθεια για να υπηρετήσουν τη συνολική στρατηγική εταιρική σχέση συνεργασίας μεταξύ Κίνας και Ρωσίας στη νέα εποχή».⁶⁷

Κλείνοντας, από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, δεν προκύπτει η μελλοντική επιθετική αρκτική στρατηγική της Κίνας, όπως πράττει η Ρωσία. Αλλά η εκλογή του Σι , τον Μάρτιο του έτους 2023, στην θέση του γ.γ του ΚΚΚ για άλλα πέντε χρόνια και η γενική εικόνα του ανωτέρω ηγέτη, οδηγεί στο συμπέρασμα πολλούς μελετητές του πεδίου ότι ο ηγέτης της Κίνας θα εντείνει τις προσπάθειες με πιο δυναμικά μέσα και με την έμμεση βοήθεια της Ρωσίας, για να οικοδομήσει την προβολή μιας μεγάλης στρατιωτικής-ναυτικής ισχύος στην περιοχή του Αρκτικού Κύκλου .

Συνοψίζοντας, η παρουσία της Κίνας στην Αρκτική, είναι αποτέλεσμα της ρεβιζιονιστικής πολιτικής που ακολουθεί προκειμένου επανεξετάσει τη θέση της ως παγκόσμια δύναμη. Επιθυμεί να βρίσκεται στην αρκτική περιοχή και να συμμετέχει στην διακυβέρνησή της , καθότι από αυτόν τον τόσο σημαντικό γεωπολιτικό χώρο, δεν μπορεί να λείπει μια παγκόσμια δύναμη. Η είσοδός της έγινε σταδιακά και «παιδαγωγικά», άλλοτε επιτυχώς και άλλοτε όχι, διακριτικά πάντα μέσω ήπιων ,συχνά συνεργατικών και επιστημονικών δράσεων, που την φέρνουν σε επαφή με το φυσικό και πολιτικό περιβάλλον της περιοχής, προσαρμόζοντας αναλόγως τις ενέργειές της. Δρα πάντα βάσει σχεδίου και της λεγόμενης «στρατηγικής των 24 χαρακτήρων»⁶⁸. Εκμεταλλεύεται την στρατηγική συνεργασία με την Ρωσία και εκμεταλλεύεται τις γεωοικονομικές και γεωστρατηγικές αδυναμίες της τελευταίας, για να διασφαλίσει ότι δεν θα εμποδίσει την παρουσία της στην περιοχή όπως έκανε σε άλλες περιπτώσεις. Έτσι ανενόχλητη μπορεί να λαμβάνει μέρος στο σχεδιασμό των πολιτικών της Αρκτικής και να προωθεί την ανάπτυξη της ρωσικής αρκτικής προς δικός της όφελος. Εξάλλου το ΑΕΠ της είναι το δεκαπλάσιο της Ρωσίας ενώ η Σιβηρία η φυσική της ενδοχώρα. Με την προοδευτική ψύξη των σχέσεων με την Δύση, η Κίνα έχει πλησιάσει περισσότερο την Ρωσία σε μια προσπάθεια να αποκτήσει στρατηγικό βάθος και να αποφύγει μια ενδεχόμενη δυτική περικύκλωση.

⁶⁶ Ιωάννης, Τσίμπρης ο.π, σελ 40.

⁶⁷ Παναγιώτης, Νάστος, ο.π

⁶⁸ Γκόφας, Α. και Τζιφάκης, Ν. *Θεωρητικές Προβολές στη Διεθνή Πολιτική: Η Σινο-αμερικανική Πρόκληση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2017.

Συμπεράσματα

Οι θερμοκρασίες, ο ανταγωνισμός και το ενδιαφέρον για την Αρκτική αυξάνονται με πρωτοφανή ρυθμό, το γεωπολιτικό θερμόμετρο «χτυπάει» κόκκινο και η περιοχή γίνεται η γεωπολιτική σκακιέρα του παγκόσμιου ανταγωνισμού αρκτικών και μη κρατών. Οι θεωρίες των Spykman και Mackinder, που θεωρούσαν την περιοχή ως ένα αδιαπέραστο φυσικό σύνορο, πολύ σύντομα δεν θα ισχύουν. Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, οι σχέσεις των κρατών της Αρκτικής στηρίχθηκαν στη διπλωματία και την συνεργασία. Εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, ο κόσμος αρχίζει να αντιλαμβάνεται την Αρκτική ως έναν διαρκώς διευρυνόμενο επιχειρησιακό τομέα, όπου η προστασία της ελευθερίας πρόσβασης ή η υπεράσπιση του εδάφους θα είναι απαραίτητες τις επόμενες δεκαετίες. Νέες πηγές φυσικών πόρων και θαλάσσιες οδοί θα είναι διαθέσιμες, για εκείνους που έχουν τη δικαιοδοσία, την πρόσβαση ή την τεχνολογία για να τις εκμεταλλευτούν. Το κέντρο βάρους τα επόμενα χρόνια, θα μετατοπιστεί από την Μεσόγειο και την Μέση Ανατολή προς την Αρκτική. Το επίπεδο των σχέσεων μεταξύ των κρατών περνάει από το συνεργατικό στο άκρως ανταγωνιστικό και αυτό έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον πολλών μελετητών για την περιοχή.

Η Ρωσία αποτελεί την μεγαλύτερη δύναμη της Αρκτικής και υπερέχει σε όλους τους τομείς. Η διακυβέρνηση Πούτιν έχει στρέψει την προσοχή της με αμείωτο ενδιαφέρον στην περιοχή καθώς την θεωρεί την βασική πηγή πόρων για το μέλλον. Ειδικότερα άνω του 50% της αρκτικής ακτογραμμής ελέγχεται απευθείας από το προεδρικό γραφείο στο Κρεμλίνο, με δυναμική στρατιωτική παρουσία ενώ οι εδαφικές αξιώσεις και διεκδικήσεις ακολουθούν μέχρι στιγμής τους κανόνες του διεθνούς δικαίου. Οι κυρώσεις που της επιβλήθηκαν λόγω της επέμβασης στην Κριμαία το έτος 2014, σίγουρα ανέκοψαν την δυναμική των μεγαλεπήβολων σχεδίων του Πούτιν για την περιοχή, δεν τα τερμάτισαν όμως. Η έλλειψη της δυτικής τεχνογνωσίας και των κεφαλαίων για τις εξορυκτικές δραστηριότητες φαίνονται ξεκάθαρα και η Ρωσία αναζήτησε στην κινεζική πλευρά την πολύτιμη βοήθεια. Οι δυτικές κυρώσεις της εισβολής στην Ουκρανία πιέζουν οικονομικά την Ρωσία η οποία παρατηρεί την υλοποίηση των σπουδαίων οραμάτων της ν' αναβάλλεται ή τουλάχιστον να προχωρά με αργούς ρυθμούς. Η Ρωσία έχει επενδύσει αρκετά στον Αρκτικό Κύκλο για την μακροπρόθεσμη στρατηγική της επιβίωση. Είναι διατεθειμένη να συνεργαστεί με οποιοδήποτε που θα της προσφέρει τα απαραίτητα εφόδια για την περαιτέρω ανάπτυξη της στην περιοχή, πάντα με καχυποψία και προσοχή διότι οι ισορροπίες πολύ εύκολα ανατρέπονται.

Οι ΗΠΑ αρχικώς έδειξαν μικρό ενδιαφέρον για τις εξελίξεις στην Αρκτική για πολλούς και διάφορους λόγους, πιο πιθανόν διότι η προσοχή τους ήταν στραμμένη σε άλλα μέρη του κόσμου από τα οποία πήγαζαν οι σημαντικότερες απειλές για την ύπαρξη του έθνους τους και για πρώτη φορά το έτος 2009 η διακυβέρνηση Μπους του νεότερου ασχολείται πιο δυναμικά με τα αρκτικά ζητήματα. Αλλά και εν συνεχεία οι κυβερνήσεις Ομπάμα και Τραμπ δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την περιοχή, παρά μόνο από το έτος 2019 αυξήθηκε η εστίασή τους για την Αρκτική. Όπως ο Τρούμαν το 1946, έτσι και ο Τραμπ το 2019 ζήτησε την αγορά της Δανίας από την πρωθυπουργό της, βλέποντας την αυξανόμενη κινεζική παρουσία στην περιοχή με επενδύσεις

δισ. δολαρίων σε εξορύξεις σπάνιων γαιών και αγορές οικοπέδων πιθανόν για ανέγερση κινεζικών στρατιωτικών βάσεων. Ο Τραμπ θέωρησε ότι «*η περιοχή αυτή δεν είναι αναγκαίο να παραμείνει ως μια περιοχή ειδικής συνεργασία*»⁶⁹ και μέσω της στρατιωτικής έντασης θα ήταν πιθανό να επιλυθούν ζητήματα δικαιοδοσίας σε «γκρίζες» ζώνες. Στο ίδιο μήκος κύματος και ο υπουργός Πομπέο έκανε λόγο για πρώτη φορά για την αυξανόμενη κινεζική παρουσία στην περιοχή και την επικινδυνότητα να καταστεί η περιοχή όμοια με εκείνη της Νότιας Σινικής Θάλασσας. Από την μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας, διαφαίνεται μια τουλάχιστον «χλιαρή» παρουσία των ΗΠΑ στην περιοχή έως το έτος 2019. Κάποιοι πιο αισιόδοξοι μελετητές εκτιμούν ότι οι ΗΠΑ είναι η υπερδύναμη στην περιοχή και με την ισχύ τους θα επιβληθούν για προστασία της κοινής κληρονομιάς όταν μόνο εκείνες εκτιμήσουν ότι χρειάζεται μια πιο δυναμική παρέμβαση.

Η παρουσία της Κίνας στην περιοχή, είναι αποτέλεσμα της παγκόσμιας ισχύος της, των γεωγραφικών επιταγών και της σημασίας των διαθέσιμων πόρων στην Αρκτική. Η άνοδός της σε όλους τους τομείς, σηματοδότησε μια πρώτη αλλαγή στην ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή. Σε κάθε περίπτωση, η μόνιμη συμμετοχή της στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, η ιδιότητα του παρατηρητή στο Αρκτικό Συμβούλιο και οι αναδυόμενες διμερείς και πολυμερείς εταιρικές σχέσεις με πολλά κράτη της Αρκτικής, της επιτρέπουν να διεκδικήσει νόμιμη παρουσία στις υποθέσεις της Αρκτικής. Η Κίνα «*διεκδικεί την αναγνώριση των παγκόσμιων οικονομικών και γεωπολιτικών της συμφερόντων*»⁷⁰, προσπαθώντας να ξεχάσει τα 150 χρόνια ταπείνωσης. Τα συμφέροντά της στην περιοχή, οικονομικά, διπλωματικά και στρατηγικά προωθούνται και στηρίζονται μέσω της πρωτοβουλίας *Belt and Road*. Μέχρις στιγμής δεν προβαίνει σε επιθετικές στρατιωτικές ενέργειες στην περιοχή, αλλά η εκλογή του Σι τον Μάρτιο του 2023 για τρίτη θητεία στο ανώτατο πολιτικό αξίωμα σίγουρα και όπως δείχνουν κάποια γεγονότα ανά την υφήλιο, θα είναι τελείως διαφορετική από εκείνη των προηγούμενων ετών, με μια πιο επιθετική πολιτική. Συνεργάζεται άψογα με την Ρωσία και τις άλλες δυτικές χώρες και προς στιγμήν είναι ένας καλός συνέταιρος της Ρωσίας. Εκτιμάται βάσιμα ότι μόλις η Κίνα, με ΑΕΠ δέκα φορές μεγαλύτερο από εκείνο της Ρωσίας, ξεπεράσει την τελευταία και την καταστήσει οπαδό της, οι καλές σχέσεις των δύο χωρών θα τερματιστούν.

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το έτος 2022, ρίχνει λάδι στην φωτιά της Αρκτικής που σιγοκαίει όλα αυτά τα χρόνια. Στο όνομα του ρωσικού *lebensraum* που ξεκίνησε η «ειδική στρατιωτική επιχείρηση», καταλήγει στον στραγγαλισμό του. Οι αρκτικές δυνάμεις συσπειρώθηκαν και μάλιστα οι Φινλανδία και η Σουηδία εντάχθηκαν στο NATO, δύο χώρες με επαγγελματικό στρατιωτικό προσωπικό, με σύγχρονα συστήματα τεχνολογίας, με προηγμένα μαχητικά αεροσκάφη και «αόρατα» πολεμικά πλοία. Η Σκανδιναβία βρίσκεται πλέον εξ' ολοκλήρου εντός του NATO. Εντός του Α.Σ, το οποίο έχει παύσει την λειτουργία του, υπάρχουν πλέον δυο στρατόπεδα, οι νατοϊκές δυνάμεις και η Ρωσία. Η ουδετερότητα χάθηκε. Οι ρωσικές απαιτήσεις στο μέλλον θα βρουν μια ακόμα πιο συμπαγή δυτική αντίδραση, από εκείνη που πιθανόν να

⁶⁹ Andreas, Østhagen, The Arctic security region: misconceptions and contradictions, 28-02-2021 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1088937X.2021.1881645> access την 29-5-2023

⁷⁰ Γκόφας, Α., Ευαγγελόπουλος, Γ. και Κοππά, Μ. (επιμ.), Ένας Αιώνας Διεθνών Σχέσεων, 1919-2019. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2020.

αντιμετώπιζε αν δεν είχε προηγηθεί η εισβολή στην Ουκρανία. Η Ρωσία θα συγκρουστεί ξανά με την Δύση αλλά το χειρότερο είναι ότι θα συγκρουστεί και με τον εαυτό της. Και αυτό θα την οδηγήσει ξανά στην αγκαλιά της Κίνας η οποία δεν κρύβει την επιθυμία της να γίνει μια μεγάλη πολιτική δύναμη και να καταστήσει το Κρεμλίνο οπαδό της.

Στην Αρκτική υπάρχει και ένα σημείο το οποίο μπορεί να προκαλέσει μεγάλο πλήγμα στην συνοχή του NATO και αυτό είναι η διαφωνία μεταξύ ΗΠΑ και Καναδά για το NWP όπως αναφέρθηκε προηγουμένως. Καμία από τις δύο χώρες δεν φαίνεται να υποχωρεί στις αξιώσεις της και στις μέρες μας, λόγω του πάγου που καλύπτει την διαδρομή αυτή καθ' όλη την διάρκεια του έτους και της αδυναμίας πλεύσης, το ζήτημα δεν απασχολεί ιδιαίτερος. Η τήξη των πάγων και η άρση του γεωφυσικού εμποδίου, θα οδηγήσει σε σύγκρουση σε επίπεδο διπλωματικό τουλάχιστον, τις δύο νατοϊκές χώρες. Η Δύση σε καθεστώς αμηχανίας και η Ρωσία έτοιμη να το εκμεταλλευτεί στο έπακρο για να προκαλέσει ρήγμα στην Συμμαχία. Άρα η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, θα πρέπει να αποτελέσει το δυσάρεστο δυστυχώς γεγονός, το οποίο θα βοηθήσει στην επίλυση της διαφοράς και στην μη κατάρρευση του αρκτικού άξονα.

Το επόμενο hot spot του πλανήτη θα αποτελέσει η Αρκτική. Θεωρείται πολύ πιθανό, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, μια ένοπλη σύγκρουση μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων και των συμμάχων τους με τα δεδομένα που ισχύουν μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, συμπεριλαμβανομένου της διακοπής λειτουργίας του Α.Σ και της συνεργασίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, του πολέμου της Ουκρανίας μετά των δυτικών κυρώσεων και της ένταξης της Φιλανδίας και Σουηδίας στο NATO. Η Αρκτική είναι πολύ πιθανό να πάψει να αποτελεί μια «ζώνη ειρήνης», ένας «πόλος ειρήνης» όπως δήλωνε ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ το έτος 1987.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Γκόφας, Α. και Τζιφάκης, Ν. *Θεωρητικές Προβολές στη Διεθνή Πολιτική: Η Σινο-αμερικανική Πρόκληση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2017.
- Γκόφας, Α., Ευαγγελόπουλος, Γ. και Κοππά, Μ. (επιμ.), *Ένας Αιώνας Διεθνών Σχέσεων, 1919-2019*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2020.
- Μάξης, Ιωάννης. *Γεωπολιτικά Ζητήματα Στην Ευρύτερα Μέση Ανατολή Και Την Μεσόγειο*. Αθήνα: Εκδόσεις, Λειμών, 2017
- Μπόση, Μ. *Οι Όψεις της Διεθνούς Ασφάλειας*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2018
- Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Η Διεθνής Πολιτική στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2008.
- Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, *Η Κίνα από την ουράνια αυτοκρατορία στην ανερχόμενη υπερδύναμη του 21^{ου} αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2013
- Ρουμελιώτης, Π. *Ο νέος Ψυχρός Πόλεμος. Πανδημία-Ρωσο-ουκρανικός πόλεμος-Γεωπολιτικό-οικονομικές αναταράξεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη, 2022

Ξενόγλωσση

- Allison, Graham. *Σε τροχιά πολέμου*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2020
- Brzezinski, Zbigniew. *Η Μεγάλη Σκακίερα*. Αθήνα: Εκδόσεις, Ε. Λιβάνη, 1998
- Marshall, Tim. *Αιχμάλωτοι Της Γεωγραφίας*. Αθήνα: Εκδόσεις, Διόπτρα, 2019
- Mitter, Rana. *Η σύγχρονη Κίνα. Μια πολύ σύντομη εισαγωγή*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2022
- Smit, Cristian Reus. *Διεθνείς Σχέσεις. Μια πολύ σύντομη εισαγωγή*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο, 2022
- Spykman, John Nicholas. *Η Γεωγραφία της ειρήνης*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση, 2004

Άρθρα- δημοσιεύσεις

- Άγνωστος, «ΗΠΑ: Πράσινο φώς Μπáιντεν για την εξόρυξη πετρελαίου στην παρθένα Αλάσκα», 13.03.2023, Ο.Τ , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.ot.gr/2023/03/13/green/klimatiki-allagi/ipa-prasino-fos-mpainten-gia-eksoryksi-petrelaiou-stin-alaska/> access την 27-05-2023
- Auerswald ,David, “A U.S. Security Strategy for the Arctic,” *War on the Rocks*, May 27, 2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://warontherocks.com/2021/05/a-u-s-security-strategy-for-the-arctic/> access την 10-7-2023
- Βενάκης Κωνσταντίνος, «Νέον μήλο της έριδος γίνεται η Αρκτική», 07.07.2022, εφημερίδα DOCUMENTO, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.documentonews.gr/article/neo-milon-tis-eridos-ginetai-i-arktiki/> access την 25-05-2023
- Baker, Roger, «Πώς μεταφέρεται στην Αρκτική ο ουκρανικός πόλεμος», 26.03.2022, EURO2DAY, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.euro2day.gr/specials/topics/article/2124571/pos-metaferetai-sthn-arktikh-o-oukranikos-polemos.html> access την 25-05-2023
- Barclay, Jill στο NAADSN, 11^{ος} /2021 “A comparison of strategies and policies of the eight arctic states” , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.naadsn.ca/wp-content/uploads/2021/11/Arctic-Strategies.pdf> access την 18-11-2022
- Braun, Aurel, and Stephen J Blank. 2020. The Cold Reality Behind Russia’s Charm Offensive: Why Canada Needs a Realistic Arctic Policy, The MacDonald Laurier Institute, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://macdonaldlaurier.ca/mli-files/pdf/20200401_MLI_Arctic_Policy_Braun-Blank_PAPER_FWeb.pdf access την 20-11-2022
- Buchanan ,Elizabeth; Bec, Strating «Why the Arctic is not the next South China Sea» στην ηλεκτρονική έκδοση War on the rocks την 05-11-2020 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://warontherocks.com/2020/11/why-the-arctic-is-not-the-next-south-china-sea> access την 03-04-2023
- Γώγουλου ,Νάντια, «Η νέα γεωπολιτική σκακίερα: η διεθνής κατανομή του ελέγχου της αρκτικής ζώνης», INFOGNOMON Politics, 19-08-2022 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://infognomonpolitics.gr/2022/08/i-nea-geopolitiki-skakiera-i-diethnis-katanomi-tou-elegchou-tis-arktikis-zonis/> access την 17-07-2023
- Chief of Naval Operations, US Navy, ‘Strategic Outlook for the Arctic’, Jan. 2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://media.defense.gov/2020/May/18/2002302034/-1/-1/1/NAVY_STRATEGIC_OUTLOOK_ARCTIC_JAN2019.PDF access την 11-07-2023
- Childs, Nick, Δεκέμβριος 2021 , Security and the Arctic : navigating between cooperation and comapetion διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <file:///C:/Users/User/Downloads/Security%20and%20the%20Arctic.pdf> access την 29-05-2023

- Conley, Heather, «The Arctic Spring. Washington Is Sleeping Through Changes at the Top of the World», 24.09.2019, FOREIGN AFFAIRS , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.foreignaffairs.com/articles/commons/2019-09-24/arctic-spring> access την 25-05-2023
- Conley, Heather A., and Caroline Rohloff. 2015. The New Ice Curtain: Russia's Strategic Reach to the Arctic, Center for Strategic and International Studies, Lanham: Rowman and Littlefield, σελ. 75-77, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/150826_Conley_NewIceCurtain_Web.pdf access την 19-12-2022
- Δεδούση, Μαρία, «Με τόσο πετρέλαιο, αβέβαιο το μέλλον του Βόρειου Πόλου», 16.03.2023, εφημερίδα Η ΑΥΓΗ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.avgi.gr/diethni/441953_me-toso-petrelaio-abebaio-mellon-toy-boreiyo-poloy access την 25-05-2023
- Declaration on the establishment of the Arctic Council , Ottawa Canada 1996, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://library.arcticportal.org/1270/1/ottawa_decl_1996-3..pdf access την 15-11-2022
- Di Palo, Antonio, «Γεωπολιτική της Αρκτικής: σενάρια και αντιμαχίες», 27.05.2022, ResPublica , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.respublica.gr/2022/02/post/arctic/> access την 27-05-2023
- Doshi ,Rush; Alexis Dale –Huang ;Gaoqi Zhang , «Northern expedition: China's Arctic activities and ambitions» δημοσιευμένο τον Απρίλιο του 2021 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.brookings.edu/research/northern-expedition-chinas-arctic-activities-and-ambitions> access την 30-5-2023
- Dr Burke Ryan ;Lt Col Jahara “Franky” Matisek, «The polar trap: China, Russia and American power in the Arctic and Antarctica» δημοσιευμένο στις 25-10-2021 στο Journal Indo-Pacific Affairs διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/2820739/the-polar-trap-china-russia-and-american-power-in-the-arctic-and-antarctica> access την 29-05-2023
- Evaluation of Canada's Extended Continental Shelf Program, Diplomacy, Trade and Corporate Evaluation Division, Global Affairs Canada, February 2019 , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.international.gc.ca/gac-amc/assets/pdfs/publications/evaluation/2019/2019-evaluation-ecs-pce-eng.pdf> access 30-11-2022
- Huebert, Rob. (2009). Canadian Arctic Sovereignty and Security in a Transforming Circumpolar World. *Foreign Policy for Canada's Tomorrow* 4, Canadian International Council, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://royaldutchshellplc.com/wp-content/uploads/1947/04/ArcticSovereigntySecurity-831.pdf> access την 16-11-2022
- Huebert ,Rob, “United States Arctic Policy: The Reluctant Arctic Power,” *The School of Public Policy (SPP) Briefing Papers* 2 (2) (May 2009): διαθέσιμο στην ιστοσελίδα [file:///C:/Users/User/Downloads/United States Arctic Policy The Reluctant Arctic P%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/United%20States%20Arctic%20Policy%20The%20Reluctant%20Arctic%20Power%202009.pdf) access την 10-07-2023
- Καλτσάς ,Βασίλης, « Αρκτική: Ποιοί σφάζονται για τα πετρέλαιά της –Γιατί είναι casus belli για την Ρωσία», 06.05.2023, Ο.Τ , διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.ot.gr/2023/05/06/energeia/arktiki-entaseis-kai-sygkrouseis-me-fonto-ton-orykto-plouto-grafima/> access την 26-05-2023
- Καραγεώργος, Λάμπρος, «Ρωσικό πετρέλαιο σε Κίνα και Ινδία μέσω Αρκτικής», 05.04.2023, εφημερίδα ΙΝ.ΓΡ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.in.gr/2023/04/05/economy/diethnis-oikonomia/rosiko-petrelaio-se-kina-kai-india-meso-arktikis/> access την 25-05-2023
- Καραγκούνης Χρήστος, 2018 μεταπτυχιακή εργασία με θέμα «Η τήξη των πάγων στον αρκτικό ωκεανό και η νέα διαμόρφωση των εμπορευματικών ναυτικών οδών από πλευράς Ρωσίας σε σύγκριση με τις δυτικές εμπορευματικές ροές. Γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές μεταβολές και επιπτώσεις στην προβολή ισχύος των κρατών μελών του NATO και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, στη Μεσόγειο και την Μέση Ανατολή», Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- Καρακατσάνης, Γεώργιος, «Αρκτική: Το αναδυόμενο μέτωπο στην διεθνή σκακιέρα», 29.01.2022, SL PRESS. Gr διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://slpress.gr/diethni/arktiki-to-anadyomeno-metopo-stin-diethni-skakiera/> access την 27-05-2023
- Kamrul Hossain, “Russia's proposed extended continental shelf in the Arctic Ocean: Science setting the stage for Law” στο The Polar Connection 02-06-2021 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://polarconnection.org/russia-extended-continental-shelf-arctic/> access την 04-12-2022
- Klimenko Ekaterina, (2019), “The geopolitics of a changing Arctic”, Sipri, https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-12/sipribp1912_geopolitics_in_the_arctic.pdf access την 19-04-2023
- Koshkin ,Valentin, 2022 Delimitation of the Continental Shelf in the Central Arctic Ocean: Is It Possible Nowadays? διαθέσιμο στην ιστοσελίδα file:///C:/Users/User/Downloads/katia,+AR_3771_Web.pdf access την 19-11-2022
- Laruelle, Marlene. 2020. Russia's Arctic Policy: A Power Strategy and Its Limits. *Russie.Nie.Visions* 117 Ifri, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/laruelle_russia_arctic_policy_2020.pdf access την 16-11-2022
- Levy, Maj Hila, “What Makes an Arctic Nation? Looking Within at American Arctic Narrative,” *Journal of Indo-Pacific Affairs* 4, no. 7 (October 2021) διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/2820747/what-makes-an-arctic-nation-looking-within-at-american-arctic-narrative/> access την 10-07-2023
- Μαυραγάνης, Κώστας, «Ένας Πολύ Ψυχρός Πόλεμος: Το NATO αντιμετώπιζε με τη ρωσική υπεροπλία στην Αρκτική», 17.11.2022, HUFFPOST, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.huffpost.gr/entry/enas-pole-psechros-polemos-to-nato-antimetopo-me-te-rosike-eperoplia-sten-arktike_gr_6374e925e4b07a02ca7e427c access την 26-05-2023
- Murray ,Kathleen, 2014 The Arctic Council: a Brief History, its Partnership with Indigenous Groups of the Arctic, and its Role in Uncovering and Addressing Health Issues in the Far North, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα [file:///C:/Users/User/Downloads/The Arctic Council a Brief History its Partnership%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/The%20Arctic%20Council%20a%20Brief%20History%20its%20Partnership%202020.pdf) access την 01-12-2022
- Νάστος, Παναγιώτης, «Συμφωνία-βόμβα Ρωσίας-Κίνας για την Αρκτική-Αντίβαρο για ένταξη Φινλανδίας στο NATO-Ψυχροπολεμικό το κλίμα με τις ΗΠΑ», 30.04.2023, ΠΕΝΤΑΠΟΣΤΑΓΜΑ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

- https://www.pentapostagma.gr/kosmos/rosia/7165766_symfonia-bomba-rosias-kinas-gia-tin-arktiki-antibaro-gia-entaxi-finlandias-sto access την 25-05-2023
- Ngila Faustine, «Η Κίνα εδραιώνει την θέση της ως υπερδύναμη της Αρκτικής μέσω της Ρωσίας», 18.05.2023, Freepen.gr διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.freepen.gr/2023/05/blog-post_303.html access την 25-05-2023
 - OT.gr Newsroom , « Αρκτική: Νέο πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ Ρωσίας και NATO», 26.08.2022, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.ot.gr/2022/08/26/epikairotha/kosmos/arktiki-neo-pedio-antagonismou-metaksy-rosias-nato/> access την 26-05-2023
 - Παπαζογλου ,Ευθύμιος, 2022 μεταπτυχιακή διατριβή με θέμα Η στρατηγική και πολιτική αξία της Αρκτικής και ο ρόλος της στην Διεθνή ασφάλεια, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6944/Papazoglou_4031.pdf?sequence=1&isAllowed=y access την 01-12-2022
 - Petkunaite, Dovile, 2011 Cooperation or Conflict in the Arctic? UNCLOS and the Barents and Beaufort Sea Disputes, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1049&context=cc_etds_theses access την 21-11-2022
 - Regehr, Ernie. 2017. Arctic Security and the Canadian Defence Policy Statement of 2017. The Simons Foundation, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.thesimonsfoundation.ca/sites/default/files/Arctic%20Security%20and%20the%20Canadian%20Defence%20Policy%20Statement%20of%202017%20-%20DAS%2C%20August%2031%202017_2.pdf access την 19-12-2022
 - Σκαρβέλης ,Θεόδωρος, 2022 διπλωματική εργασία με θέμα Αγώνας για την Αρκτική: Διεθνείς Δρώντες & Γεωπολιτικές προεκτάσεις, ΟΠΑ
 - Savage, Luiza “The U.S. left a hole in leadership on climate. China is filling it.” August 15, 2019. Politico, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.politico.com/story/2019/08/15/climate-china-global-translations-1662345>. access την 05-06-2023
 - Swee Lean & Collin Koh « China’s strategic interest in the Arctic goes beyond economics» δημοσιευμένο την 12-05-2020 στην Defencenews διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.defensenews.com/opinion/commentary/2020/05/11/chinas-strategic-interest-in-the-arctic-goes-beyond-economics> access την 30-05-2023
 - Τσίμπρης, Ιωάννης, μεταπτυχιακή εργασία με θέμα «Το αρκτικό παίγνιο και ζητήματα ασφαλείας», Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου , Τρίπολη 2022
 - The People's Republic of China. "China’s Arctic Policy." edited by State Council Information Office. Beijing: Xinhua, 2018 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.xinhuanet.com/english/2018-01/26/c_136926498_2.htm access την 24-07-2023
 - Tingstad ,Abbie ; Yuliya, Shohk “ Great power competition is on the Arctic Agenda” ,16.02.2023, The Rand Block διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.rand.org/blog/2023/02/great-power-competition-is-on-the-arctic-agenda.html> access την 17-07-2023
 - Tischhauser ,Maj ,2016 A STRATEGIC PARTNERSHIP? CANADIAN AND RUSSIAN RELATIONS IN THE ARCTIC, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.cfc.forces.gc.ca/259/290/301/305/tischhauser.pdf> access την 30-12-2022
 - United Nations Convention on the Law of the Sea. (1982). United Nations, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf access την 24-12-2022
 - US Coast Guard, US Department of Homeland Security, ‘The US Coast Guard’s Vision for Operating in the Arctic Region’, May 2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.uscg.mil/Portals/0/Strategy/cg_arctic_strategy.pdf access την 02-07-2023
 - US Office of the Chief of Naval Operations, ‘United States Navy Arctic Roadmap for 2014 to 2030’, Feb. 2014, σελ 14, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://climateandsecurity.org/wp-content/uploads/2021/07/US-NAVY-ARCTIC-ROADMAP_2014-2030.pdf access την 23-07-2023
 - US Department of Defense, ‘Report to Congress on Strategy to Protect United States National Security Interests in the Arctic Region’, Dec. 2016, σελ 10 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2016-Arctic-Strategy-UNCLAS-cleared-for-release.pdf> access την 23-07-2023
 - United States Coast Guard Arctic Strategic Outlook,” April 2019, 2, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.uscg.mil/Portals/0/Images/arctic/Arctic_Strategic_Outlook_APR_2019.pdf access 16-07-2023
 - US Defense Intelligence Agency, China Military Power 2019: Modernizing a force to fight and win, Nov. 2018, σελ 73 διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.dia.mil/Portals/110/Images/News/Military_Powers_Publications/China_Military_Power_FINAL_5MB_20190103.pdf access την 10-07-2023
 - White House, ‘President Donald J. Trump Is Unleashing American Energy Dominance’, Factsheet, 14 Μαΐου 2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-unleashing-american-energy-dominance/> access την 16-07-2023
 - Young, Oran R, 2016 The Arctic Council at Twenty: How to Remain Effective in a Rapidly Changing Environment, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.law.uci.edu/lawreview/vol6/no1/Young_Final.pdf access την 05-12-2022
 - Χάρχαρης, Ιωάννης, « Πολεμικές προετοιμασίες στην Αρκτική: Οι ΗΠΑ στέλνουν για πρώτη φορά μαχητικά F-35 στην Γροιλανδία. Σε συναγερμό Ρωσία-Κίνα», 02.02.2023, ΠΕΝΤΑΠΟΣΤΑΓΜΑ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.pentapostagma.gr/kosmos/enoples-syraxeis/7148471_polemikes-proetoimasies-stin-arktiki-oi-ipa-stelnoyn-gia-proti access την 27-05-2023
 - Yiwei, Wang , «Οι ΗΠΑ προσπαθούν να υπαγορεύσουν τους δικούς τους κανόνες στη Ρωσία, στην Κίνα, στην Αρκτική και στο διάστημα », 29.08.2022, ΑΛΦΕΙΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://alfeiospotamos.gr/2022/08/29> access την 25-05-2023